

Spis treści

<i>Podziękowania</i>	xxi
<i>O autorach</i>	xxii
<i>Wprowadzenie</i>	xxiii
1 Zwiększanie możliwości programu Excel za pomocą języka VBA	1
Początkowe przeszkody	1
Rejestrator makr nie działa!	2
Nikt w zespole programu Excel nie poświęca wiele uwagi rejestratorowi makr	2
Visual Basic nie przypomina języka BASIC	2
Dobra wiadomość: poznawanie języka VBA nie jest trudne	3
Dobra wiadomość: Excel plus VBA są warte wkładanego wysiłku	3
Poznawanie narzędzi: karta Deweloper	4
Typy plików, dla których dopuszczane są makra	5
Bezpieczeństwo makr	7
Dodawanie zaufanej lokalizacji	7
Zastosowanie ustawień makr w celu włączenia obsługi makr poza zaufanymi lokalizacjami	8
Stosowanie opcji Wyłącz makra języka VBA z powiadomieniem	9
Rejestrowanie, zapisywanie i uruchamianie makr	10
Wypełnianie okna dialogowego Rejestrowanie makra	10
Uruchamianie makra	11
Tworzenie przycisku makra na wstążce	12
Tworzenie przycisku makra na pasku narzędzi Szybki dostęp	13
Przypisywanie makra do kontrolki formularza, pola tekstowego lub kształtu	14
Działanie edytora Visual Basic	15
Ustawienia narzędzia VB Editor	16
Eksplorator projektu	16
Okno Properties	17
Mankamenty rejestratora makr	18
Rejestrowanie makra	20
Analiza kodu w oknie programowania	21

Uruchomienie tego samego makra innego dnia generuje nieoczekiwane wyniki	23
Możliwe rozwiązanie: wykorzystywanie odwołań względnych podczas rejestrowania	24
Podczas rejestrowania nigdy nie używaj przycisku Autosumowanie lub Szybka analiza	29
Cztery wskazówki dotyczące używania rejestratora makr	30
Następne kroki	32
2 Skoro to BASIC, dlaczego nie wygląda znajomo?	33
„Części mowy” języka VBA	34
Język VBA naprawdę nie jest trudny	38
Pliki pomocy VBA: Klawisz F1 do wyszukiwania potrzebnych informacji ...	38
Korzystanie z pomocy	39
Analiza kodu zarejestrowanego makra: korzystanie z edytora VB i tematów pomocy	40
Parametry opcjonalne	41
Zdefiniowane stałe	41
Właściwości mogą zwracać obiekty	44
Stosowanie narzędzi debugowania do analizy zarejestrowanego kodu	45
Krokowe wykonywanie kodu	45
Inne opcje debugowania: punkty przerywania	47
Poruszanie się w kodzie w przód lub w tył	48
Uruchamianie fragmentu kodu bez trybu krokowego	48
Tworzenie zapytań podczas krokowego wykonywania kodu	48
Wykorzystywanie czujek do ustawiania punktów przerwań	51
Stosowanie czujek do obiektów	51
Narzędzie Object Browser: ostateczne źródło	53
Siedem wskazówek poprawiania zarejestrowanego kodu	54
Wskazówka 1: Niczego nie zaznaczaj	54
Wskazówka 2: Używaj Cells(2,5), ponieważ jest wygodniejsze od Range("E2")	55
Wskazówka 3: Używaj bardziej niezawodnych sposobów wyszukiwania ostatniego wiersza	56
Wskazówka 4: Stosuj zmienne, by unikać „sztywnego” kodowania wierszy i formuł	57
Wskazówka 5: Używaj formuł typu R1C1, które ułatwiają życie	57
Wskazówka 6: Kopiuj i wklejaj w pojedynczej instrukcji	58
Wskazówka 7: Używaj konstrukcji With...End With do wykonywania wielu działań	58

Następne kroki	62
3 Odwoływanie się do zakresów	63
Obiekt Range	64
Składnia specyfikowania zakresu	64
Zakresy nazwane	65
Skrótowe odwołania do zakresów	65
Odwoływanie się do zakresów w innych arkuszach	65
Odwoływanie się do zakresu względem innego zakresu	66
Stosowanie właściwości Cells do zaznaczania zakresu	67
Stosowanie właściwości Offset do odwoływania się do zakresu	69
Używanie właściwości Resize do zmiany rozmiaru zakresu	71
Stosowanie właściwości Columns i Rows do określania zakresu	72
Łączenie wielu zakresów	73
Tworzenie nowego zakresu na podstawie nakładających się zakresów	73
Sprawdzanie, czy komórka jest pusta	73
Zaznaczanie zakresu danych	74
Stosowanie kolekcji Areas do zwracania nieciągłego zakresu	78
Odwołania do tabel	78
Następne kroki	79
4 Pętle i sterowanie przepływem	81
Pętla For...Next	81
Stosowanie zmiennych w instrukcji For	84
Warianty pętli For...Next	85
Wcześniejsze przerywanie pętli po spełnieniu warunku	86
Zagnieżdżanie pętli	86
Pętla Do	87
Stosowanie klauzul While lub Until w pętlach Do	90
Pętla VBA: For Each	92
Zmienne obiektowe	92
Sterowanie przepływem: stosowanie konstrukcji If...Then...Else i Select Case ..	94
Podstawowe sterowanie przepływem: If...Then...Else	94
Stosowanie konstrukcji Select Case...End Select dla wielu warunków	96
Następne kroki	100
5 Formuły w stylu R1C1	101
Zmiana odwołań na styl R1C1	102
Magia formuł programu Excel	103
Wprowadź formułę raz i skopiuj ją 1000 razy!	103
Sekret: Nie ma w tym niczego nadzwyczajnego	104

Istota stylu odwołań R1C1.....	106
Używanie stylu R1C1 dla odwołań względnych	106
Stosowanie stylu R1C1 dla odwołań bezwzględnych	107
Stosowanie notacji R1C1 przy odwołaniach mieszanych.....	107
Odwoływanie się do całych kolumn lub wierszy	108
Zastępowanie wielu formuł A1 pojedynczą formułą R1C1	109
Zapamiętywanie numerów odpowiadających literom kolumn.....	111
Następne kroki	111
6 Tworzenie nazw i operacje na nazwach w VBA	113
Nazwy globalne kontra lokalne	113
Dodawanie nazw.....	114
Usuwanie nazw	116
Dodawanie komentarzy	116
Typy nazw	117
Formuły	117
Ciągi znaków	118
Liczby	119
Tabele	120
Używanie tablic w nazwach	121
Nazwy zastrzeżone.....	121
Ukrywanie nazw	123
Sprawdzanie istnienia nazwy.....	123
Następne kroki	126
7 Programowanie zdarzeń	127
Poziomy zdarzeń.....	127
Używanie zdarzeń.....	128
Parametry zdarzenia	129
Włączanie zdarzeń	129
Zdarzenia poziomu skoroszytu	130
Zdarzenia dotyczące arkusza i wykresu na poziomie skoroszytu.....	133
Zdarzenia dotyczące arkusza.....	136
Zdarzenia dotyczące wykresów	137
Wykresy osadzone	138
Zdarzenia dotyczące wykresu osadzonego i arkusza wykresu	138
Zdarzenia na poziomie aplikacji.....	140
Następne kroki	146
8 Tablice	147
Deklarowanie tablicy.....	147

Deklarowanie wielowymiarowej tablicy	148
Wypełnianie tablicy	149
Pobieranie danych z tablicy	150
Wykorzystywanie tablic do przyspieszenia działania kodu	151
Tablice dynamiczne	152
Przekazywanie tablicy	154
Następne kroki	154
9 Tworzenie klas i kolekcji	155
Wstawianie modułu klasy	156
Przechwytywanie zdarzeń dotyczących aplikacji i wykresów osadzonych ...	156
Zdarzenia dotyczące aplikacji	156
Zdarzenia wykresów osadzonych	158
Tworzenie obiektu niestandardowego	160
Używanie obiektu niestandardowego	162
Używanie kolekcji	163
Tworzenie kolekcji	163
Tworzenie kolekcji w module standardowym	164
Tworzenie kolekcji w module klasy	166
Używanie słowników	168
Używanie typów zdefiniowanych przez użytkownika do tworzenia właściwości niestandardowych	173
Następne kroki	176
10 Formularze użytkownika – wprowadzenie	177
Pola wprowadzania danych	178
Pola komunikatów	178
Tworzenie formularza użytkownika	179
Wywoływanie i ukrywanie formularza użytkownika	181
Programowanie formularzy użytkownika	181
Zdarzenia związane z formularzami użytkownika	181
Programowanie kontrolek	183
Używanie podstawowych kontrolek formularza	184
Stosowanie etykiet, pól tekstowych i przycisków poleceń	184
Wybór pomiędzy polami list a polami kombi w formularzach	187
Stosowanie właściwości MultiSelect pola listy	189
Dodawanie przycisków opcji do formularza użytkownika	191
Dodawanie grafiki do formularza użytkownika	193
Stosowanie przycisku pokrętki na formularzu użytkownika	194
Stosowanie kontrolki MultiPage do łączenia formularzy	196
Weryfikowanie wpisów w polach	199

Nieprawidłowe zamknięcie okna.....	199
Uzyskiwanie nazwy pliku	200
Następne kroki	202
11 Analiza danych za pomocą funkcji Filtr zaawansowany	203
Zastępowanie pętli funkcją Autofiltr.....	203
Wykorzystywanie funkcji Autofiltr.....	206
Zaznaczanie tylko widocznych komórek	210
Filtr zaawansowany – łatwiej w VBA	212
Korzystanie z interfejsu użytkownika do budowania filtru zaawansowanego	213
Stosowanie filtru zaawansowanego do wydobycia listy unikatowych wartości	214
Uzyskiwanie listy unikatowych wartości za pomocą interfejsu użytkownika	214
Wyodrębnianie listy unikatowych wartości za pomocą kodu VBA	216
Uzyskiwanie unikatowej kombinacji dwóch lub większej liczby pól	220
Stosowanie filtru zaawansowanego z zakresami kryteriów.....	221
Łączenie wielu kryteriów za pomocą alternatywy (OR).....	223
Łączenie dwóch kryteriów za pomocą koniunkcji (AND)	223
Inne trochę bardziej złożone zakresy kryteriów	224
Najbardziej złożone kryteria: Zastępowanie listy wartości warunkiem utworzonym jako wynik formuły	224
Stosowanie warunków opartych na formule w kodzie VBA.....	228
Stosowanie funkcji Filtr zamiast Filtr zaawansowany.....	233
Brak rekordów w wyniku przy użyciu opcji Filtruj listę na miejscu.....	233
Wyświetlanie wszystkich rekordów po uruchomieniu filtrowania listy na miejscu	234
Prawdziwy koń pociągowy: xlFilterCopy dla wszystkich rekordów, a nie tylko unikatowych	234
Kopiowanie wszystkich kolumn	235
Kopiowanie podzestawu kolumn i zmiana ich kolejności.....	236
Excel w praktyce: Wyłączanie kilku list rozwijanych funkcji Autofiltr	242
Następne kroki	243
12 Wykorzystywanie VBA do tworzenia tabel przestawnych	245
Ewolucja tabel przestawnych w różnych wersjach programu Excel	246
Tworzenie tabel przestawnych w języku Excel VBA	247
Definiowanie bufora tabeli przestawnej	247
Tworzenie i konfigurowanie tabeli przestawnej	248
Dodawanie pól do obszaru danych.....	249

Powody, dla których nie można przenosić lub zmieniać fragmentów raportu przestawnego.....	252
Określanie rozmiaru gotowej tabeli przestawnej w celu przekształcenia jej na wartości	252
Stosowanie zaawansowanych funkcji tabel przestawnych.....	255
Używanie wielu pól wartości	255
Grupowanie dat poszczególnych dni według miesięcy, kwartałów lub lat.....	256
Zmiana obliczeń w celu prezentowania wartości procentowych.....	258
Eliminowanie pustych komórek w obszarze wartości	261
Kontrolowanie kolejności sortowania za pomocą opcji autosortowania (AutoSort).....	261
Powielanie raportu dla każdego produktu	262
Filtrowanie zestawu danych	265
Ręczne filtrowanie dwóch lub kilku elementów w polu tabeli przestawnej.....	265
Stosowanie filtrów pojęciowych.....	266
Stosowanie filtrów wyszukiwania.....	271
Konfigurowanie fragmentatorów w celu filtrowania tabeli przestawnej	274
Konfigurowanie osi czasu tabeli przestawnej.....	278
Formatowanie przecięcia wartości w tabeli przestawnej	281
Wykorzystywanie modelu danych w programie Excel	282
Dodanie obu tabel do Modelu danych	282
Tworzenie relacji pomiędzy dwoma tabelami	283
Definiowanie bufora tabeli przestawnej i tworzenie tabeli przestawnej	283
Dodawanie pól modelu do tabeli przestawnej	284
Dodawanie pól numerycznych do obszaru wartości	284
Zebranie wszystkiego razem	285
Inne funkcje tabel przestawnych.....	287
Obliczeniowe pola danych.....	287
Elementy obliczeniowe	288
Używanie właściwości ShowDetail do filtrowania zestawu rekordów.....	288
Zmiana układu na karcie Projektowanie	289
Ustawienia układu raportu.....	289
Wyłączanie sum częściowych dla wielu pól wierszy.....	290
Porównanie VBA z TypeScript.....	291
Następne kroki	295
13 Siła programu Excel.....	297
Operacje na plikach.....	298
Tworzenie listy plików w katalogu	298
Importowanie i usuwanie pliku CSV	300

Wczytanie pliku tekstowego do pamięci i jego analiza.....	301
Łączenie i rozdzielanie skoroszytów	302
Rozdzielanie arkuszy w oddzielnych skoroszytach.....	302
Łączenie skoroszytów	303
Kopiowanie danych do oddzielnych arkuszy bez użycia filtru	304
Eksportowanie danych do pliku XML	305
Umieszczanie wykresu w komentarzu	306
Śledzenie zmian użytkownika.....	308
Metody dla profesjonalistów języka VBA	309
Tworzenie w programie Excel modułu klasy stanu.....	309
Drażnienie w głąb tabel przestawnych	311
Filtrowanie tabeli przestawnej OLAP według listy elementów	312
Tworzenie niestandardowej kolejności sortowania	314
Tworzenie wskaźnika postępu	315
Stosowanie chronionych pól haseł	317
Zaznaczanie za pomocą SpecialCells	319
Resetowanie formatu tabeli.....	319
Używanie VBA Extensibility w celu dodawania kodu do nowych skoroszytów.....	320
Konwertowanie formatowanego raportu o stałej szerokości na zbiór danych	322
Następne kroki	325
14 Przykłady funkcji definiowanych przez użytkownika.....	327
Tworzenie funkcji definiowanych przez użytkownika	327
Budowanie prostej funkcji użytkownika.....	328
Udostępnianie funkcji UDF	330
Użyteczne niestandardowe funkcje programu Excel	330
Sprawdzenie, czy skoroszyt jest otwarty	330
Sprawdzenie, czy istnieje arkusz w otwartym skoroszytcie	331
Zliczanie liczby skoroszytów w katalogu	332
Pobieranie ID użytkownika.....	333
Pobieranie informacji o dacie i godzinie ostatniego zapisu.....	334
Pobieranie informacji o niezmienniejącej się dacie i godzinie.....	335
Sprawdzanie poprawności adresu e-mail	335
Sumowanie komórek w oparciu o kolor ich wypełnienia.....	337
Zliczanie unikatowych wartości	338
Wyszukiwanie w zakresie pierwszej komórki o niezerowej długości	339
Zastępowanie wielu znaków	340
Uzyskiwanie liczb z mieszanego tekstu	341

Przekształcenie numeru tygodnia na datę	342
Sortowanie i łączenie	343
Sortowanie liczb i znaków alfanumerycznych	344
Wyszukiwanie ciągu wewnątrz tekstu	346
Zwracanie adresów duplikatów wartości maksymalnych	347
Zwracanie adresu hiperłącza	348
Zwracanie litery kolumny na podstawie adresu komórki	348
Używanie Select Case na arkuszu	349
Tworzenie funkcji LAMBDA	350
Budowanie prostej funkcji LAMBDA	350
Udostępnianie funkcji LAMBDA	352
Przydatne funkcje LAMBDA	352
Następne kroki	355
15 Tworzenie wykresów	357
Stosowanie metody .AddChart2 do tworzenia wykresu	358
Style wykresu	359
Formatowanie wykresu	362
Odwoływanie się do określonego wykresu	362
Specyfikowanie tytułu wykresu	363
Stosowanie koloru wykresu	364
Filtrowanie wykresu	366
Używanie metody SetElement do emulowania zmian dostępnych w menu ikony Plus	367
Stosowanie metody Format do zarządzania formatowaniem	372
Zmiana wypełnienia obiektu	373
Formatowanie ustawień linii	375
Tworzenie wykresów kombi	376
Tworzenie wykresów kartogramowych	380
Tworzenie wykresów kaskadowych	381
Eksportowanie wykresu jako grafiki	382
Uwagłędnianie kompatybilności wstecznej	383
Następne kroki	383
16 Wizualizacje danych i formatowanie warunkowe	385
Metody i ich właściwości do wizualizacji danych	387
Dodawanie pasków danych do zakresów	388
Dodawanie skali kolorów do zakresu	393
Dodawanie do zakresu zestawów ikon	394
Specyfikowanie zestawu ikon	395
Specyfikowanie zakresów dla każdej ikony	396

Triki wizualizacji danych	397
Tworzenie zestawu ikon dla podzbioru zakresu	397
Używanie w zakresie dwóch kolorów dla pasków danych	399
Inne metody formatowania warunkowego	402
Formatowanie komórek, których wartości są powyżej lub poniżej średniej	402
Formatowanie komórek, których wartości należą do pierwszych 10 lub ostatnich 5	403
Formatowanie unikatowych lub duplikowanych komórek	404
Formatowanie komórek w oparciu o ich wartość	405
Formatowanie komórek zawierających tekst	406
Formatowanie komórek, które zawierają daty	406
Formatowanie komórek, które są puste lub zawierają błędy	406
Używanie formuły do określenia, które komórki mają być formatowane ..	407
Stosowanie właściwości NumberFormat	409
Następne kroki	410
17 Tworzenie pulpitów nawigacyjnych za pomocą wykresów przebiegu w czasie	411
Tworzenie wykresów przebiegu w czasie	412
Skalowanie wykresów przebiegu w czasie	414
Formatowanie wykresów przebiegu w czasie	418
Stosowanie kolorów motywu	418
Stosowanie kolorów RGB	422
Formatowanie elementów wykresów przebiegu w czasie	423
Formatowanie wykresów Zysk/strata	426
Tworzenie pulpitu nawigacyjnego	428
Uwagi dotyczące wykresów przebiegu w czasie	428
Tworzenie setek indywidualnych wykresów przebiegu w czasie na pulpicie nawigacyjnym	429
Następne kroki	434
18 Odczytywanie stron web przy użyciu języków M i VBA	435
Uzyskanie poświadczeń dostępowych dla API	436
Budowanie w Power Query kwerendy pobierającej dane dla jednej ustalonej wartości	437
Odświeżanie poświadczeń po ich wygaśnięciu	441
Budowanie niestandardowej funkcji w Power Query	442
Używanie nowej funkcji w naszym kodzie	444
Duplikowanie istniejącego zapytania w celu utworzenia nowego	445
Odpytywanie listy piosenek w albumie	447

Uogólnianie zapytań za pomocą VBA	448
Upraszczanie zapytania SearchArtist do pojedynczego wiersza kodu	448
Upraszczanie zapytania ArtistAlbums.....	449
Upraszczanie zapytania AlbumTracks.....	449
Grupowanie zapytań, aby wysprzątać listę	450
Planowanie rozmieszczenie wyników zapytania na naszej tablicy kontrolnej.....	451
Używanie zmiennych globalnych i pętli w języku M	456
Przechowywanie zmiennych globalnych w rekordzie Settings w Power Query	456
Prosta obsługa błędów za pomocą try i otherwise	457
Używanie logiki warunkowej w języku M	458
Pętle wykorzystujące List.Generate	458
Używanie metody Application.OnTime do okresowej analizy danych.....	461
Używanie trybu Ready w zaplanowanych procedurach	462
Specyfikowanie okna czasowego dla aktualizacji	462
Anulowanie poprzednio zaplanowanego makra	462
Zamknięcie programu Excel anuluje wszystkie oczekujące zaplanowane makra	463
Planowanie uruchamiania makra x minut w przyszłości.....	463
Planowanie przypomnienia słownego	464
Zaplanowanie uruchamiania makra co dwie minuty	465
Następne kroki	466
19 Przetwarzanie plików tekstowych.....	467
Importowanie z plików tekstowych	467
Importowanie plików tekstowych, które mają mniej niż 1048576 wierszy.	467
Obsługa plików tekstowych zawierających więcej niż 1048576 wierszy ..	475
Zapisywanie plików tekstowych.....	480
Następne kroki	480
20 Automatyzowanie programu Word	481
Stosowanie wczesnego wiązania do odwoływania się do obiektów programu Word	482
Stosowanie późnego wiązania do odwołań do obiektów programu Word ..	484
Stosowanie słowa kluczowego New w odwołaniach do aplikacji Word ..	485
Stosowanie CreateObject do tworzenia nowej instancji obiektu.....	486
Stosowanie GetObject do odwoływania się do istniejącej instancji programu Word.....	486
Używanie wartości stałych.....	488
Używanie okna czujek do uzyskiwania rzeczywistych wartości stałych	488

Stosowanie wyszukiwarki obiektów do uzyskania rzeczywistych wartości stałych	489
Obiekty programu Word	490
Obiekt Document	491
Obiekt Selection	493
Obiekt Range	494
Zakładki	498
Kontrolowanie pól formularzy w programie Word	499
Następne kroki	502
21 Wykorzystanie programu Access jako zaplecza dla dostępu do danych wielu użytkowników	503
Porównanie ADO i DAO	504
Narzędzia obiektów ADO	507
Dodawanie rekordów do bazy danych	509
Pobieranie rekordów z bazy danych	510
Aktualizowanie istniejącego rekordu	513
Usuwanie rekordów poprzez ADO	515
Sumowanie rekordów za pośrednictwem ADO	515
Inne narzędzia wykorzystujące pośrednictwo ADO	517
Sprawdzanie, czy tabela istnieje	517
Sprawdzenie, czy pole istnieje	518
Dodawanie tabeli w locie	519
Dodawanie pola w locie	520
Przykłady dla SQL Server	520
Następne kroki	522
22 Zaawansowane techniki stosowania formularzy użytkownika ...	523
Stosowanie paska narzędzi UserForm w projektowaniu kontrolki na formularzach	523
Dodatkowe kontrolki użytkownika	524
Kontrolki Checkbox	524
Kontrolki TabStrip	526
Kontrolki RefEdit	529
Kontrolki ToggleButton	530
Stosowanie paska przewijania jako suwaka wyboru wartości	531
Kontrolki i kolekcje	533
Niemodalne formularze użytkownika	535
Stosowanie hiperłączy w formularzach użytkownika	536
Dodawanie kontrolki w czasie działania	537
Zmiana rozmiaru formularza użytkownika w locie	539

Dodawanie kontrolek w locie	539
Zmiana rozmiaru w locie	540
Dodawanie innych kontrolek	540
Dodawanie obrazu na bieżąco	541
Podsumowanie	542
Dodawanie wskazówek pomocy do formularza użytkownika	544
Wyświetlanie klawiszy akceleratorów	544
Dodawanie kontrolki porady tekstowej	545
Określanie kolejności kart	545
Kolorowanie kontrolki aktywnej	546
Tworzenie przezroczystych formularzy	549
Następne kroki	550
23 Interfejs programowania aplikacji (API)	551
Deklaracje interfejsu API	552
Używanie deklaracji API	553
Tworzenie deklaracji API zgodnych z systemami 32- i 64-bitowymi	554
Przykłady funkcji API	555
Uzyskiwanie nazwy komputera	555
Sprawdzenie, czy plik programu Excel jest otwarty w sieci	556
Uzyskiwanie informacji dotyczących rozdzielczości ekranu	556
Dostosowywanie okna dialogowego Windows – informacje	557
Blokowanie przycisku X do zamykania formularza użytkownika	558
Tworzenie czasomierza	559
Odtwarzanie dźwięków	560
Następne kroki	560
24 Obsługa błędów	561
Co dzieje się, kiedy pojawia się błąd?	561
Mylące błędy debugowania w formularzu użytkownika	563
Podstawowa obsługa błędów za pomocą składni On Error GoTo	565
Ogólne programy obsługi błędów	567
Obsługa błędów poprzez ich ignorowanie	567
Blokowanie ostrzeżeń programu Excel	570
Celowe wywołanie błędu	570
Szkolenia klientów	571
Błędy, które nie ujawniają się w trybie debugowania	571
Błędy podczas projektowania a błędy występujące kilka miesięcy później	572
Runtime Error 9: Indeks poza zakresem	573
Runtime Error 1004: Niepowodzenie metody Range dla obiektu _Global	575
Dolegliwości kodu chronionego	576

Więcej problemów dotyczących haseł	577
Błędy powodowane przez zmiany wersji	578
Następne kroki	579
25 Dostosowywanie wstążki w celu uruchamiania makr	581
Gdzie dodawać kod: Folder i plik customui	582
Tworzenie kart i grup	584
Dodawanie kontrolki do wstążki	584
Uzyskiwanie dostępu do struktury plików	591
Działanie pliku RELS	592
Zmiana nazwy pliku Excel i otwieranie skoroszytu	593
Używanie obrazów na przyciskach	593
Stosowanie na wstążce ikon pakietu Microsoft Office	594
Dodawanie obrazów ikon do wstążki	595
Rozwiązywanie problemów dotyczących komunikatów o błędach	597
Atrybut "Attribute Name" dla elementu "customui Ribbon" nie jest zdefiniowany w schemacie lub definicji DTD	597
Niedozwolony znak w nazwie kwalifikowanej	598
Element znacznika "customui" nie jest poprawny względem zawartości elementu nadrzędnego	598
Problemy z pewnymi zawartościami	599
Nieprawidłowa liczba argumentów lub nieprawidłowe przypisanie właściwości	600
Nieprawidłowy format lub rozszerzenie pliku	600
Nic się nie stało	601
Inne sposoby uruchamiania makr	601
Stosowanie skrótów klawiszowych do uruchamiania makra	601
Dołączanie makra do przycisku polecenia	602
Dołączanie makra do kształtu	603
Dołączanie makra do kontrolki ActiveX	603
Uruchamianie makra za pomocą hiperłącza	604
Następne kroki	605
26 Tworzenie dodatków	607
Cechy standardowych dodatków	607
Przekształcanie skoroszytu programu Excel na dodatek	608
Używanie funkcji Zapisywanie jako do przekształcenia pliku na dodatek	609
Stosowanie edytora VB do konwersji pliku na dodatek	610
Instalowanie dodatku w systemie klienckim	611
Standardowe dodatki nie są bezpieczne	613
Zamykanie dodatków	614

Usuwanie dodatków	614
Ukryty arkusz jako alternatywa dla dodatku	614
Następne kroki	616
27 Wprowadzenie do tworzenia dodatków pakietu Office	617
Tworzenie pierwszego dodatku pakietu Office – Hello World	618
Dodawanie mechanizmów interakcji do dodatku pakietu Office	623
Wstęp do języka HTML	626
Stosowanie znaczników	626
Dodawanie przycisków	627
Wykorzystanie plików CSS	628
Używanie XML do definiowania dodatku pakietu Office	628
Wykorzystanie kodu JavaScript w celu dodania interakcji	
do dodatku pakietu Office	629
Struktura funkcji	630
Nawiasy klamrowe i spacje	630
Średniki i znaki podziału wiersza	630
Komentarze	631
Zmienne	631
Ciągi	632
Tablice	632
Pętle for w kodzie JavaScript	633
Działanie instrukcji if w kodzie JavaScript	634
Działanie instrukcji Select..Case w kodzie JavaScript	634
Działanie instrukcji For each..next w kodzie JavaScript	636
Operatory matematyczne, logiczne i używane do przypisywania	637
Funkcje matematyczne w JavaScript	638
Zapisywanie w okienku zawartości lub okienku zadań	640
Modyfikacje kodu JavaScript, by działał w dodatku pakietu Office	640
Następne kroki	641
28 Nowości i zmiany w Excel 365	643
Subskrypcja Office 365 czy „wieczna” licencja Excel 2021?	643
Jeśli coś zmieniło się w interfejsie użytkownika, zmieniło się też w VBA	644
Wstążka	644
Interfejs SDI (Single Document Interface)	644
Nowoczesne formuły tablicowe	645
Funkcja LAMBDA	646
Narzędzie Szybka analiza	646
Wykresy	646
Tabele przestawne	647

Fragmentatory.....	647
Ikony.....	648
Modele 3D	648
Grafiki SmartArt.....	648
TypeScript	649
Poznanawanie nowych obiektów i metod.....	649
Tryb zgodności	649
Stosowanie właściwości Version	650
Stosowanie właściwości Excel8CompatibilityMode	651
Następne kroki	651
 <i>Nazwy funkcji i błędów</i>	 653
Angielskie >>> polskie.....	653
Polskie >>> angielskie	659
 <i>Indeks.....</i>	 665

Podziękowania

Przede wszystkim dziękuję Tracy Syrstad za to, że jest wspaniałym współautorem.

Bob Umlas jest jednym z najinteligentniejszych specjalistów od Excela, jakich znam i jest wspaniałym redaktorem technicznym. Loretta Yates z wydawnictwa Pearson jest świetnym redaktorem treści. Dziękuję Kughens za kierowanie produkcją tej książki. Nad tym wydaniem pracowałem między innymi w Kola Mi Writing Camp. Dziękuję serdecznie całemu personelowi za dopilnowanie, abym nie zbacział z drogi podczas pracy.

Niemal wszystko, czego nauczyłem się na temat programowania VBA, zawdzięczam cudownej społeczności forum MrExcel.com. VoG, Richard Schollar i Jon von der Heyden szczególnie zasługują na wspomnienie, gdyż ich posty wniosły wiele pomysłów do tej książki. Dziękuję Pam Gensel za pierwszą lekcję na temat makr w Excelu. Mala Singh nauczyła mnie tworzenia wykresów VBA. Suat Özgür zadbał, abym był na bieżąco z nowymi trendami w VBA i wniosł wiele pomysłów do rozdziału 18.

Moja rodzina była niezwykle pomocna i cierpliwa w tym czasie. Dziękuję wam, Mary Ellen, Robert F., Barbara i Robert K.!

– Bill

Dziękuję wszystkim moderatorom forum MrExcel, którzy dbają o porządek pomimo wielkich wysiłków ze strony spamerów. Dziękuję Joe4, RoryA u Peterssss za pomoc w przetwarzaniu wszystkich maili kontaktowych forum.

Programowanie to ciągle uczenie się i naprawdę doceniam klientów, którzy zachęcili mnie do wyjścia poza moją strefę komfortu i rozpoczęcie pracy w nieznanym wcześniej dziedzinie, przez co moje umiejętności i wiedza powiększyły się tak bardzo. Dziękuję Suat Özgür za pomoc w przewyżnianiu niektórych naprawdę zagmatwanych zagadek programistycznych.

Final Fantasy XIV stało się moim drugim domem. Chciałabym szczególnie podziękować przyjaciółom z gry, którzy nie tylko sprawiają, że jest to tak fajne, ale również pomogli mi odnaleźć się w nieznanym świecie: War, Chraz i Shabadoo. Dziękuję, że dzielicie się ze mną upodobaniem w grze.

Na koniec chcę podziękować Billowi. Jego witryna, MrExcel.com, jest tym miejscem, do którego tysiące przychodzi po pomoc. Jest to również miejsce, w którym ja i inni podobni do mnie znajdują okazję, aby uczyć się i pomagać uczyć się innym.

– Tracy

O autorach

Bill Jelen, posiadacz tytułu Excel MVP i gospodarz witryny MrExcel.com, posługuje się arkuszami kalkulacyjnymi od roku 1985, zaś witrynę MrExcel.com utworzył w roku 1998. Jest regularnym gościem wideobloga *Call for Help with Leo Laporte* i wyprodukował ponad 2300 odcinków swojego codziennego podcastu wideo, *Learn Excel from MrExcel*. Jest autorem 65 książek na temat programu Mic-

rosoft Excel i comiesięcznego felietonu dla *Strategic Finance*. Przed utworzeniem witryny MrExcel.com Bill Jelen spędził 12 lat na froncie, pracując w działach analiz finansowych, marketingu, księgowości i zarządzania publicznej spółki o kapitale przekraczającym 500 milionów dolarów. Mieszka w Merritt Island na Florydzie ze swą żoną Mary Ellen.

Tracy Syrstad jest programistką i projektantką rozwiązań dla Microsoft Excel oraz autorką przeszło dziesięciu książek o tej tematyce. Zajmuje się wsparciem w zakresie Microsoft Office od roku 1997, gdy odkryła istnienie publicznych forum online, w których każdy mógł zadać pytanie lub udzielić odpowiedzi. Tracy odkryła, że uczenie innych sprawia jej przyjemność i gdy zaczęła pracować jako projektant, połączyła radość uczenia z codzienną pracą. Mieszka w odludnym rejonie Południowej Dakoty w towarzystwie męża, psa, dwóch kotów, dwóch koni oraz mnóstwa dzikich lisów, wiewiórek i królików.

Wprowadzenie

W tym rozdziale:

- Czy TypeScript jest zagrożeniem dla VBA?
- Co zawiera niniejsza książka?
- Wersje programu Excel
- Elementy specjalne i konwencje typograficzne
- Pliki kodu
- Errata i aktualizacje

Kiedy okazało się, że czas realizowania żądań przez działy IT ciągle się wydłuża, użytkownicy programu Excel odkryli, że mogą samodzielnie tworzyć raporty potrzebne do prowadzenia przedsiębiorstwa, używając języka makr *Visual Basic for Applications* (VBA). VBA umożliwia uzyskanie niewiarygodnej efektywności w codziennym użytkowaniu programu Excel. VBA pomaga nam znaleźć sposób na zaimportowanie danych i wygenerowanie raportów w programie Excel, dzięki czemu nie musimy czekać, by w tym zadaniu pomógł nam dział IT.

Czy TypeScript jest zagrożeniem dla VBA?

Pierwsze pytania, jakie zapewne stawia sobie każdy Czytelnik, to: „Czy powinienem poświęcić czas na naukę VBA? Jak długo Microsoft będzie wspierać VBA? Czy język TypeScript wprowadzony dla wydania Excel Online zastąpi VBA?”

Odpowiedź brzmi – inwestycja w VBA będzie służyć nam dobrze co najmniej do roku 2049.

Ostatnia zmiana języka makr – z XLM na VBA – nastąpiła w roku 1993. Tym niemniej, XLM nadal jest obsługiwany w Excelu. Mamy do czynienia z sytuacją, gdy VBA jest pod każdym względem *lepszy* niż XLM, ale XLM nadal jest wspierany, blisko 30 lat później. Jeśli Microsoft kiedykolwiek zdecyduje się na przejście z VBA na TypeScript, możemy oczekiwać, że wsparcie dla VBA będzie kontynuowane w wersjach Excela dla Windows i Maca przez kolejne 30 lat.

W dzisiejszym uniwersum Excela mamy wersje działające w systemach Windows, w MacOS, na telefonach komórkowych systemu Android i iOS, a także

w nowoczesnych przeglądarkach z wykorzystaniem Excel Online. W moim świecie przez 99% czasu używam Excela na komputerze Windows. Zapewne w 1% przypadków otwieram skoroszyty Excela na iPadzie. Jeśli jednak ktoś pracuje w środowisku mobilnym, w którym używa Excela w przeglądarce, funkcje UDF w języku TypeScript mogą być odpowiednie.

Jako wprowadzenie do funkcji UDF TypeScript dla Excela można przeczytać książkę Suata M. Ozgura *Excel Custom Functions Straight to the Point* (ISBN 978-1-61547-259-8).

Niemniej jednak wydajność TypeScript jest nadal fatalna. Jeśli nie potrzebujemy makr, które da się uruchamiać w Excel Online, wersja VBA naszych makr będzie działać (co najmniej) osiem razy szybciej, niż wersja TypeScript. Dla tych, którzy zamierzają uruchamiać Excela wyłącznie na platformach Mac lub Windows, VBA będzie językiem wyboru co najmniej przez następną dekadę.

Zagrożeniem dla Excel VBA są natomiast nowe narzędzia Excel Power Query, które można znaleźć w sekcji **Pobieranie i przekształcanie danych** (Get & Transform) karty **Dane** programu Excel dla Windows. Jeśli ktoś tworzy makra w celu czyszczenia importowanych danych, powinien rozważyć sprzątanie ich jednorazowo za pomocą Power Query, a następnie odświeżać zapytanie każdego dnia. Mam już mnóstwo opracowanych przebiegów Power Query, które wcześniej wymagały VBA. Jako wprowadzenie do Power Query, warto zapoznać się z książką *Master Your Data with Excel and Power BI: Leveraging Power Query to Get & Transform Your Task Flow* autorstwa Kena Pulsa i Miguela Escobara (ISBN 978-1-61547-058-7).

Co zawiera niniejsza książka?

Zakup tej książki to dobra decyzja – pozwoli skrócić i ułatwić proces opanowania umiejętności pozwalających samemu napisać makra VBA, a w konsekwencji zlikwidować obciążenia związane z ręcznym generowaniem raportów.

Skrócenie procesu przyswajania wiedzy

We Wprowadzeniu przedstawiono analizę przypadku, która ilustruje możliwości makr. W rozdziale 1 „Zwiększanie możliwości programu Excel za pomocą języka VBA” znajdziemy omówienie narzędzi i potwierdzenie znanego faktu: rejestrator makr nie działa stabilnie. Rozdział 2 „Skoro to BASIC, dlaczego nie wygląda znajomo?” ułatwia zrozumienie szalonej składni języka VBA. Rozdział 3 „Odwoływanie się do zakresów” wyjaśnia, jak sprawnie pracować z zakresami i komórkami.

W rozdziale 4 „Pętla i sterowanie przepływem” omówiono możliwości mechanizmu pętli w języku VBA. Analiza przypadku w tym rozdziale prezentuje proces tworzenia programu generowania raportu dla działu, a następnie „opakowanie” go procedurą, która za pomocą pętli generuje 46 raportów.

W rozdziale 5 „Formuły w stylu R1C1” rzecz jasna opisano działanie takich formuł, a w rozdziale 6 „Tworzenie nazw i operacje na nazwach w VBA” omówiono nazwy. Rozdział 7 „Programowanie zdarzeń” przedstawia niektóre sztuczki używane w programowaniu zdarzeń. Rozdział 8 „Tablice” i rozdział 9 „Tworzenie klas i kolekcji” to omówienie tablic, klas i kolekcji, a w rozdziale 10 „Formularze użytkownika – wprowadzenie” opisano niestandardowe okna dialogowe, których można używać do zbierania informacji od użytkowników za pomocą programu Excel.

Potęga Excel VBA

Rozdział 11 „Analiza danych za pomocą funkcji Filtr zaawansowany” i rozdział 12 „Wykorzystywanie VBA do tworzenia tabel przestawnych” to dokładne przedstawienie narzędzi Filtr, Filtr zaawansowany oraz tabeli przestawnych. Narzędzia automatyzacji raportów intensywnie wykorzystują te koncepcje. W rozdziale 13 „Siła programu Excel” i w rozdziale 14 „Przykłady funkcji zdefiniowanych przez użytkownika” omówiono dziesiątki przykładów kodu opracowanego w celu zaprezentowania możliwości programu Excel VBA i funkcji niestandardowych.

W rozdziałach od 15 „Tworzenie wykresów” do 20 „Automatyzowanie programu Word” zapoznajemy się z procesami tworzenia wykresów, wizualizacji danych, generowania zapytań do stron sieci Web i automatyzowania działań w programie Word.

Materiały techniczne potrzebne do tworzenia aplikacji

W rozdziale 21 „Wykorzystanie Access w celu zapewnienia dostępu do danych wielu użytkowników” omówiono obsługę odczytywania i zapisywania baz danych programu Access i SQL Server. Metody wykorzystywania baz danych Access umożliwiają tworzenie aplikacji z funkcjami obsługi wielu użytkowników, które są dostępne w programie Access, przy jednoczesnym zachowaniu przyjaznego interfejsu użytkownika programu Excel.

W rozdziale 22 „Zaawansowane techniki stosowania formularzy użytkownika” rozwinięta została tematyka stosowania formularzy użytkowników. Rozdział 23 „Interfejs programowania aplikacji (API)” zapoznaje nas z niektórymi sposobami realizacji zadań za pomocą interfejsu Windows API. W rozdziałach od 24 „Obsługa błędów” do 26 „Tworzenie dodatków” omówiono obsługę błędów oraz działanie niestandardowych menu i dodatków. Rozdział 27 „Wprowadzenie do tworzenia dodatków pakietu Office” to krótkie wprowadzenie w proces konstruowania własnych aplikacji TypeScript w programie Excel, a rozdział 28 „Nowości i zmiany w Excel 365” to podsumowanie zmian wprowadzonych w wersji Excel 365.

Czy książka ta uczy programu Excel?

Firma Microsoft ocenia, że typowi użytkownicy pakietu Office korzystają z 10% funkcji tego oprogramowania. Mamy świadomość, że Czytelnicy tej książki znacznie wykraczają ponad tę średnią, a witryna MrExcel.com ma bardzo inteligentnych użytkowników. Pomimo tego, ankieta przeprowadzona wśród 8000 czytelników witryny MrExcel.com pokazała, że tylko 42% użytkowników (a jest to grupa ponadprzeciętnych użytkowników!) korzysta z przynajmniej jednej spośród 10 zaawansowanych funkcji programu Excel.

Regularnie prowadzę seminaria Power Excel dla księgowych. Są to podstawowi użytkownicy programu Excel, którzy poświęcają 30 do 40 godzin tygodniowo na pracę z tym programem. Na każdym seminarium pojawiają się dwie kwestie. Pierwsza kwestia to mocne zaskoczenie co najmniej połowy uczestników, jak szybko można zrealizować zadanie za pomocą poszczególnych funkcji, na przykład automatycznego podsumowania czy tabel przestawnych. Druga kwestia to fakt, że zawsze ktoś z uczestników mnie „przebija”. Przykładowo, ktoś zadaje pytanie, odpowiadam na nie, a inna osoba w drugim rzędzie podnosi rękę i daje lepszą odpowiedź.

Wniosek? Sporo wiemy na temat programu Excel. Jednakże oceniam, że w dowolnym rozdziale około 60% osób nie stosowało nigdy wcześniej tabel przestawnych, a jeszcze więcej używało funkcji filtru „10 pierwszych” w tabeli przestawnej. Mając to na uwadze zdecydowałem, że zanim pokażę, jak zautomatyzować cokolwiek w VBA, krótko omawiam wykonanie tego samego zadania w interfejsie programu Excel. Niniejsza książka nie uczy nas, jak tworzyć tabele przestawne, ale jedynie zwraca uwagę na tematykę, z którą warto zapoznać się dokładniej.

Studium przypadku: Miesięczne raporty księgowe

To jest prawdziwa historia. Valerie jest analitykiem biznesowym w dziale księgowości średniej wielkości korporacji. W jej firmie niedawno zainstalowano system ERP (enterprise resource planning), który przekroczył budżet o 16 milionów dolarów. Pod koniec projektu okazało się, że zabrakło funduszy w budżecie IT na generowanie miesięcznych raportów wykorzystywanych w firmie do podsumowywania działań każdego działu.

Jednak Valerie była już bliska podjęcia decyzji o tworzeniu raportów własnymi siłami. Wiedziała, że w tym celu konieczne będzie wyeksportowanie danych księgi głównej z systemu ERP do pliku tekstowego o wartościach rozdzielanych przecinkami. Za pomocą programu Excel, Valerie potrafiła zaimportować dane księgi głównej z systemu ERP do programu Excel.

Tworzenie raportu nie było proste. Podobnie jak w wielu innych firmach, w danych pojawiały się wyjątki. Valerie wiedziała, że niektóre konta w jednym ze

źródeł kosztów powinny być przeklasyfikowane jako wydatki oraz że inne konta trzeba całkowicie usunąć z raportu. Pracując uważnie w programie Excel, Valerie wykonała te dostosowania. Utworzyła tabelę przestawną, by wygenerować pierwszą część podsumowania raportu. Wycięła wyniki tabeli przestawnej i wkleiła je do pustego arkusza. Następnie utworzyła nowy raport tabeli przestawnej dla drugiej części podsumowania. Po około trzech godzinach miała zaimportowane dane, utworzone i poukładane do podsumowania pięć tabel przestawnych oraz starannie sformatowany raport.

Zostać bohaterem

Valerie zaniósła raport menedżerowi, który właśnie usłyszał od działu IT, że generowanie tego zawiłego raportu mogą zabrać dwa, trzy miesiące. Po utworzeniu raportu w programie Excel, Valerie natychmiast stała się bohaterem dnia. W trzy godziny zrobiła coś niemożliwego do wykonania. Valerie była w siódmym niebie, kiedy usłyszała zasłużone „zuch dziewczyna”.

Kolejne zachwyty

Następnego dnia menedżer Valerie uczestniczył w comiesięcznym spotkaniu działów. Kiedy inni menedżerowie działów zaczęli narzekać, że nie mogą uzyskać raportów z systemu ERP, menedżer Valerie położył swój raport na stół. Pozostali byli bardzo zdumieni, jak można było wygenerować ten raport? Każdy był zadowolony, że udało się komuś „złamać kod”. Szef firmy poprosił menedżera Valerie, czy nie mogłaby przygotowywać raportu dla każdego działu.

Radość przemienia się w strach

Łatwo domyślić się, co się stało. W tej konkretnej firmie było 46 działów. Oznacza to 46 jednostronicowych podsumowań, które trzeba generować co miesiąc. Każdy raport wymaga importowania danych z systemu ERP, usunięcia pewnych kont, utworzenia pięciu tabel przestawnych i sformatowania raportu w kolorze. Utworzenie pierwszego raportu zajęło Valerie trzy godziny, a po nabyciu wprawy, można oszacować, że wygenerowanie 46 raportów zajmie jej około 40. Nawet jeśli Valerie jeszcze bardziej skróci ten czas, i tak jest to horror. Valerie miała wcześniej inne zadania do wykonania, zanim stała się odpowiedzialna za „spędzenie” 40 godzin na generowaniu tych raportów.

Ratunkiem jest VBA

Valerie znalazła moją firmę, MrExcel Consulting i wyjaśniła, na czym polega problem. W ciągu tygodnia napisałem kilka makr w VBA, które realizowały

wszystkie prozaiczne zadania. Na przykład makra importowały dane, usuwały zbędne konta, tworzyły 5 tabel przestawnych i formatowały raporty. Inaczej mówiąc, 40-to godzinny ręczny proces został zredukowany do kliknięcia dwóch przycisków i skrócony do około 4 minut.

Niewątpliwie w każdej firmie znajdzie się ktoś przyzwyczajony do ręcznego wykonywania zadań, które można zautomatyzować za pomocą VBA. Jestem przekonany, że mogę pójść do każdej firmy, w której jest ponad 20 użytkowników programu Excel i znajdę podobnie zdumiewający przypadek, jaki spotkał Valerie.

Wersje programu Excel

To siódme już wydanie książki *VBA i makra* zostało opracowane do współpracy z programem Excel 365, opublikowane do sierpnia 2021 roku. Poprzednie wydania tej książki uwzględniały kod dla wersji od Excel 97 po Excel 2019. W 80% obecny kod jest identyczny z kodem dla poprzednich wersji*.

Różnice dla użytkowników systemu Mac

Pomimo że program Excel dla systemu Windows i program Excel dla systemu Mac są podobne w kontekście interfejsu, istnieje jednak szereg różnic, jeśli będziemy porównywać środowisko VBA. Rzecz jasna, nic z rozdziału 23, który wykorzystuje interfejs Windows API, nie będzie działać w systemie macOS. Tym niemniej można stwierdzić, że ogólne koncepcje omawiane w tej książce stosują się także do Maców. Ogólną listę różnic w odniesieniu do macOS znaleźć można pod adresem <http://www.mrexcel.com/macvba.html>. VBA Editor dla Maca nie umożliwia projektowania UserForms (rozdział

* Ze względu na fakt, że w Polsce zazwyczaj mamy do czynienia z polską wersją programu Excel, nazwy funkcji, a także poleceń i elementów interfejsu podawane są w języku polskim. Na końcu książki zamieściliśmy tabele zawierające nazwy funkcji występujące w polskiej wersji programu oraz ich angielskie odpowiedniki. Nazwy funkcji użytych w formułach są automatycznie tłumaczone, gdy skoroszyt utworzony w wersji angielskiej zostanie otwarty w wersji polskiej bądź odwrotnie. Nie dotyczy to jednak komentarzy/opisów zawartych w plikach przykładowych, które pozostają w wersji oryginalnej, co widać również na zawartych w książce zrzutach ekranowych. Automatycznej konwersji podlegają również formaty dat oraz znak dziesiętny, którym w wersji polskiej jest przecinek, a w angielskiej kropka. Trzeba też pamiętać, że w formułach w wersji polskiej zmieniany jest znak separatora – w wersji angielskiej jest to przecinek, zaś w polskiej średnik. Uwagi te *nie dotyczą* jednak kodu w języku VBA – tu nazwy funkcji, separatory itp. pozostają bez zmian, gdyż wspomniana automatyczna konwersja dotyczy jedynie wyświetlania w interfejsie użytkownika, a nie rzeczywistej zawartości skoroszytu programu Excel (wszystkie przypisy pochodzą od redakcji wydania polskiego).

10). Istnieje także nadal nieusunięty bug, który utrudnia tworzenie makr obsługi zdarzeń (rozdział 7). Excel zgłasza błąd, gdy próbujemy wybierać z list rozwijanych widocznych u góry okna Code. Trzeba najpierw skopiować i wkleić pustą procedurę zdarzenia – wówczas te listy rozwijane będą działać.

Elementy specjalne i konwencje typograficzne

W książce używane są następujące konwencje typograficzne:

- *Kursywa* – wskazuje nowe pojęcie podczas jego definiowania, specjalne wyróżnienie, obce słowa czy frazy oraz litery czy słowa używane jako słowa.
- **Czcionka o stałej szerokości** – Wskazuje część kodu VBA, na przykład nazwę obiektu czy metody.
- **Czcionka wytłuszczona bezszeryfowa** – Wskazuje nazwy elementów interfejsu użytkownika oraz informacje wprowadzane przez użytkownika.

Oprócz tych konwencji typograficznych, używanych jest też kilka elementów specjalnych. W każdym rozdziale jest co najmniej jedno Studium przypadku, które opisuje rzeczywiste rozwiązania typowych problemów. Analizy przypadków pokazują także praktyczne zastosowania tematyki omawianej w rozdziale.

Oprócz ramek Studium przypadku, zobaczymy również ramki Uwaga, Wskazówka i Ostrzeżenie:

UWAGA Uwagi udostępniają dodatkowe, przydatne informacje spoza głównego wątku omawianych kwestii.

WSKAZÓWKA Wskazówki opisują szybkie inne sposoby rozwiązywania omawianego problemu, które oszczędzają czas i umożliwiają bardziej efektywną pracę.

OSTRZEŻENIE Ostrzeżenia wskazują na potencjalne problemy i pułapki, z którymi możemy się zetknąć. Warto zapoznać się z tymi informacjami – mogą oszczędzić nam wielu godzin pracy i zdenerwowania.

Pliki kodu

W podziękowaniu za zakup tej książki, dołączyliśmy zestaw blisko 50 arkuszy programu Excel, które ilustrują koncepcje omawiane w książce. Ten zestaw plików obejmuje cały kod omówiony w książce, dane przykładowe oraz dodatkowe uwagi od autorów. Pliki kodu można pobrać ze strony dostępnej pod adresem

<http://microsoftpressstore.com/ExcelVBAMacros365/downloads>.

Errata i aktualizacje

Dołożyliśmy wszelkich starań, aby zapewnić dokładność tej książki i dołączonych do niej materiałów dodatkowych. Aktualizacje – w formie listy zgłoszonych błędów i poprawek – są dostępne pod adresem:

<http://microsoftpressstore.com/ExcelVBAMacros365/errata>

Jeśli zauważysz błąd, którego nie ma na tej liście, zgłoś go korzystając z tej samej strony.

Dodatkowe informacje i wsparcie są dostępne pod adresem

<http://www.MicrosoftPressStore.com/Support>.

Należy zauważyć, że wsparcie dla oprogramowania i sprzętu oferowanego przez firmę Microsoft nie jest dostępne za pośrednictwem wymienionych adresów. Pomoc dotyczącą oprogramowania lub sprzętu firmy Microsoft można uzyskać pod adresem *<http://support.microsoft.com>*.

ROZDZIAŁ 1

Zwiększanie możliwości programu Excel za pomocą języka VBA

W tym rozdziale:

- Początkowe przeszkody
- Poznawanie narzędzi: karta Deweloper
- Typy plików, dla których dopuszczane są makra
- Bezpieczeństwo makr
- Rejestrowanie, zapisywanie i uruchamianie makr
- Uruchamianie makra
- Działanie edytora Visual Basic
- Mankamenty rejestratora makr

Visual Basic for Applications (VBA) w połączeniu z Microsoft Excel jest zapewne najbardziej wydajnym spośród dostępnych narzędzi. VBA jest dostępny w komputerach 900 milionów użytkowników Microsoft Office, ale większość z nich nigdy nie spróbowała nawet wykorzystać mocy VBA w Excelu. Przy użyciu VBA można przyspieszyć niemal każde zadanie wykonywane w Excelu. Jeśli na przykład regularnie tworzysz w Excelu serie wykresów prezentujących miesięczne wyniki, możesz sprawić, aby VBA wykonał to zadanie w ciągu kilku sekund.

Początkowe przeszkody

Istnieją dwie przeszkody utrudniające opanowanie programowania w VBA. Po pierwsze, rejestrator makr w Excelu nie jest daleki od doskonałości i nie generuje działającego kodu, który możnaby wykorzystywać jako model. Po drugie, dla wielu osób, które wcześniej poznały taki język programowania jak BASIC, składnia języka VBA jest okropnie frustrująca.

Rejestrator makr nie działa!

Firma Microsoft zaczęła dominować na rynku arkuszy kalkulacyjnych w połowie lat 90-tych. Wprawdzie odniosła znaczący sukces, tworząc wydajny program arkusza kalkulacyjnego, na który łatwo mogliby przejść użytkownicy programu Lotus 1-2-3, jednak w odniesieniu do makr było zupełnie inaczej. Niemal dla każdego, kto sprawnie tworzył makra 1-2-3, próby rejestrowania makr w Excelu zazwyczaj kończyły się niepowodzeniem. Choć język programowania VBA ma nieporównywalnie większe możliwości, niż język makr programu Lotus 1-2-3, podstawową wadą było niewłaściwe działanie rejestratora makr przy domyślnych ustawieniach.

W programie Lotus 1-2-3 możemy zarejestrować makro jednego dnia, odtworzyć je następnego i zazwyczaj nie będziemy mieli problemów z jego działaniem. Przy próbie wykonania tych samych czynności w Exceli makro może działać dzisiaj, ale jutro już nie. W 1995 roku, kiedy spróbowałem zarejestrować moje pierwsze makro w Excelu, byłem mocno sfrustrowany takim działaniem programu. W tej książce pokażę trzy reguły, które pozwalają najbardziej efektywnie wykorzystywać rejestrator makr.

Nikt w zespole programu Excel nie poświęca wiele uwagi rejestratorowi makr

Kiedy w firmie Microsoft dodawane są nowe funkcje w programie Excel, poszczególni menedżerowie projektu danej funkcji zakładają, że rejestrator makr podczas wykonywania polecenia zarejestruje odpowiednią sekwencję. W poprzedniej dekadzie, rejestrowany kod *mógł* działać w niektórych sytuacjach, ale zwykle nie działał poprawnie *we wszystkich* sytuacjach. Gdyby ktoś w firmie Microsoft był bardziej zainteresowany stworzeniem przydatnego rejestratora makr, rejestrowany kod mógłby być nieco bardziej ogólny, niż jest obecnie.

Spodziewaliśmy się, że makro można nagrać dowolną z pięciu dostępnych metod, a zarejestrowany kod będzie działał. Niestety obecnie, jeśli chcemy zastosować rejestrator makr, musimy często próbować rejestrowania makra siedmioma różnymi metodami, aż znajdziemy taki zestaw kroków, które rejestrują stabilnie działający kod.

Visual Basic nie przypomina języka BASIC

Blisko trzy dekady temu kod generowany przez rejestrator makr nie przypominał niczego, z czym się spotkałem wcześniej. Nazywano to „Visual Basic” (VB). Miałem przyjemność nauczenia się tuzina języków programowania w różnych okresach, ale ten dziwacznie wyglądający język był zupełnie nieintuicyjny i zdecydowanie nie przypominał języka BASIC, którego uczyłem się jeszcze w szkole średniej.

Na domiar złego, już w 1995 roku byłem uważany w swoim biurze za eksperta od arkuszy kalkulacyjnych. W mojej firmie, w tym właśnie czasie nakazano wszystkim przejście z Lotusa 1-2-3 do Excela, co oznaczało, że musiałem się teraz zmagać

z rejestratorem makr, który nie działał, i z językiem, którego nie rozumiałem. Trudno to nazwać korzystnym splotem wydarzeń.

Jednym z założeń które przyjąłem podczas pisania tej książki, jest to, że Czytelnik jest sprawnym użytkownikiem arkuszy kalkulacyjnych oraz że prawdopodobnie umie więcej, niż 90% osób w jego biurze. Ponadto założyłem, że nawet jeśli nie jesteś programist(k)ą, zapewne zetknąłeś się z językiem BASIC gdzieś na swojej drodze edukacyjnej. Jednakże znajomość tego języka nie jest wymaganiem – w istocie jest przeszkodą w osiągnięciu celu, jakim jest sprawne programowanie w języku VBA. Istnieje również spora szansa, że Czytelnik próbował rejestrować makro w Excelu i podobna szansa, że nie był zadowolony z uzyskanych wyników.

Dobra wiadomość: poznawanie języka VBA nie jest trudne

Jeśli nawet próba zastosowania rejestratora makr okazała się frustrująca, można to uznać jedynie za niewielką przeszkodę na drodze do pisania złożonych programów w programie Excel. Z tej książki dowiemy się nie tylko, dlaczego nie działa rejestrator makr, ale także, jak zmodyfikować zarejestrowany kod, by stał się użyteczny. Wszystkim Czytelnikom, którzy programowali już w języku BASIC, opiszę język VBA w taki sposób, by mogli łatwo przeanalizować zarejestrowany kod i zrozumieć jego działanie.

Dobra wiadomość: Excel plus VBA są warte wkładanego wysiłku

Zapewnie brak możliwości skutecznego rejestrowania makr w Excelu spowodował, że wiele osób poczuło się rozczarowanych firmą Microsoft. Trzeba jednak podkreślić, że możliwości języka VBA w programie Excel są ogromne. Wszystko (naprawdę wszystko), co można wykonać za pomocą interfejsu programu, można też niezwykle szybko osiągnąć używając języka VBA. Jeśli ktoś codziennie czy co tydzień ręcznie tworzy takie same raporty, język VBA w programie Excel znacznie uprości wykonywanie takich zadań

Autorzy tej książki zapewniają doradztwo w zakresie programu Excel od ponad 20 lat. W ramach tej pracy zautomatyzowaliśmy tworzenie raportów dla setek klientów. Te historie zazwyczaj są do siebie podobne: dział IT ma wielomiesięczną listę zaległości. Ktoś z działu księgowego lub konstrukcyjnego odkrywa, że można zaimportować pewne dane do programu Excel i utworzyć raporty potrzebne do działania przedsiębiorstwa. „Odkrycie” to pozwala nie czekać już przez wiele miesięcy, aż dział IT napisze program. Problem polega jednak na tym, że po zaimportowaniu danych do programu Excel i zdobyciu uznania u przełożonego za utworzenie raportu, najprawdopodobniej czekać będzie nas dodatkowa i uciążliwa praca związana z tygodniowym czy comiesięcznym generowaniem tego raportu. To zaś może okazać się bardzo żmudne.

I ponownie, doskonałą w tej sytuacji wiadomością jest to, że wystarczy poświęcić kilka godzin na programowanie w języku VBA, by zautomatyzować proces tworzenia raportu i sprowadzić go do kilku kliknięć myszą. Satysfakcja jest ogromna, tak więc pozostanie ze mną – wyjaśnię kilka podstawowych zasad.

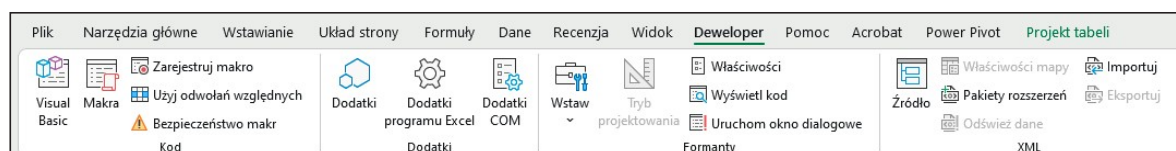
W tym rozdziale wyjaśnimy, dlaczego rejestrator makr nie działa. Przeanalizujemy także przykład zarejestrowanego kodu i pokażemy, dlaczego jednego dnia kod działa, a następnego już nie. W rozdziale znajdują się fragmenty kodu. Zdaję sobie sprawę, że prezentowany w rozdziale kod może nie być (jeszcze) zrozumiały, ale nie trzeba się tym przejmować. Celem tego rozdziału jest przedstawienie podstawowego problemu dotyczącego rejestratora makr. W rozdziale zaprezentowano również podstawowe elementy środowiska programistycznego Visual Basic.

Poznawanie narzędzi: karta Deweloper

Rozpocznijmy od przeglądu podstawowych narzędzi potrzebnych do korzystania z języka VBA. Domyślnie firma Microsoft ukrywa narzędzia VBA. Aby uzyskać dostęp do karty Deweloper, należy wykonać następujące czynności:

1. Kliknij wstążkę prawym przyciskiem myszy i wybierz polecenie **Dostosuj Wstążkę**.
2. W okienku z prawej strony zaznacz pole wyboru **Deweloper**.
3. Kliknij **OK**, by powrócić do programu Excel.

W programie Excel wyświetlona zostanie karta Deweloper (rysunek 1.1).

RYSUNEK 1.1 Karta Deweloper dostępna interfejs do uruchamiania i rejestrowania makr.

W grupie **Kod** karty **Deweloper** znajdują się ikony używane do rejestrowania i odtwarzania makr VBA:

- **Visual Basic** Otwiera narzędzie Visual Basic Editor.
- **Makra** Kliknięcie ikony powoduje wyświetlenie okna dialogowego Makro, gdzie można uruchomić lub edytować makra wymienione na liście.
- **Zarejestruj makro** Kliknięcie ikony rozpoczyna proces rejestrowania makra.
- **Użyj odwołań względnych** Funkcja ta przełącza pomiędzy trybami rejestrowania względnego i bezwzględnego. W przypadku rejestrowania względnego program Excel rejestruje przemieszczenie w dół o trzy komórki. Dla rejestrowania bezwzględnego program Excel rejestruje wybranie komórki A4.

- **Bezpieczeństwo makr** Ikona umożliwia dostęp do modułu Centrum zaufania, gdzie można zezwolić na uruchamianie makr lub tego zabronić na tym (lokalnym) komputerze.

W grupie **Dodatki** udostępniono narzędzia zarządzania zwykłymi dodatkami i dodatkami COM.

Grupa **Formanty** karty Deweloper zawiera menu **Wstaw**, gdzie znajduje się szereg kontrolek, które można umieszczać na arkuszach. Więcej informacji na ten temat można znaleźć w dalszej części, w podrozdziale „Przypisywanie makra do kontrolki formularza, pola tekstowego lub kształtu”. Przycisk **Uruchom okno dialogowe** umożliwia wyświetlenie okna dialogowego zdefiniowanego przez użytkownika lub formularza zaprojektowanego za pomocą języka VBA. Więcej informacji na temat formularzy użytkownika znaleźć można w rozdziale 10 „Formularze użytkownika – wprowadzenie”.

W grupie **XML** na karcie Deweloper umieszczono narzędzia do importowania i eksportowania dokumentów XML.

Typy plików, dla których dopuszczane są makra

Excel obsługuje cztery typy plików. Makra nie mogą być przechowywane w plikach .xlsx, a jak wiadomo, ten rodzaj plików jest typem domyślnym! Musimy używać funkcji **Zapisz jako** dla wszystkich arkuszy zawierających makra, ale można też zmienić domyślny typ pliku używany przez program Excel.

Poniżej wymieniono dostępne typy plików:

- **Skoroszyt programu Excel (.xlsx)** Pliki są przechowywane jako szereg obiektów XML, a następnie są pakowane w postaci pojedynczego pliku. Dzięki temu powstają pliki o znacznie mniejszych rozmiarach, a także możliwa jest edycja lub tworzenie skoroszytów programu Excel w innych aplikacjach (nawet w Notatniku!). Niestety makra nie mogą być przechowywane w plikach z rozszerzeniem .xlsx.
- **Skoroszyt programu Excel z obsługą makr (.xlsm)** Jest to podobny typ pliku do domyślnego .xlsx, przy czym włączona jest obsługa makr. Podstawowe założenie jest takie, by użytkownik nie musiał obawiać się złośliwych makr, mając plik .xlsx. Jeśli jednak użytkownik widzi plik .xlsm, powinien zwrócić uwagę na to, że do pliku mogą być dołączone makra.
- **Skoroszyt binarny programu Excel (.xlsb)** Jest to binarny format opracowany w celu obsługi tabel zawierających ponad milion wierszy (możliwość wprowadzona w programie Excel 2007). Starsze wersje programu Excel przechowują swoje pliki we własnych formatach binarnych. Pomimo że formaty binarne mogą ładować się szybciej, są mniej odporne na uszkodzenia, a utrata kilku bitów może zniszczyć cały plik. W tym formacie makra są obsługiwane.

- **Skoroszyt programu Excel 97-2003 (.xls)** Format ten tworzy pliki, które mogą być odczytywane przez użytkowników starszych wersji programu Excel. W tym formacie binarnym dopuszczona jest obsługa makr; jeśli jednak zapiszemy plik w tym formacie, utracimy dostęp do komórek spoza zakresu A1:IV65536. Ponadto jeśli otworzymy plik w programie Excel 2003, utracimy dostęp do elementów, korzystających z funkcji wprowadzonych w programie Excel 2007 lub nowszym.

Aby uniknąć konieczności wybierania typu skoroszytu z włączoną obsługą makr w oknie dialogowym Zapisywanie jako, możemy dostosować naszą kopię programu Excel, tak by nowe pliki były zawsze zapisywane w formacie .xlsm. W tym celu:

1. Kliknij menu **Plik** i wybierz menu **Opcje**.
2. W oknie dialogowym **Opcje programu Excel**, w okienku z lewej strony zaznacz kategorię **Zapisywanie**.
3. Wyświetl listę rozwijaną **Zapisz pliki w następującym formacie** i wybierz opcję **Skoroszyt programu Excel z obsługą makr**. Kliknij **OK**.

UWAGA Chociaż zwykle nie boimy się używać makr, spotykałem osoby, które denerwują się, kiedy widzą plik z rozszerzeniem .xlsm, a naprawdę byli zirytowani, kiedy wysłałem im plik .xlsm, który nie miał żadnego makra. Ich reakcja przypomina okrzyk króla Artura w filmie „Monty Python i Święty Grail”: „You got me all worked up!”*. Również Gmail należący do Google dołączył do tego poglądu i odmawia prezentowania podglądu załączników wysyłanych w formacie .xlsm.

Jeśli spotkamy kogoś, kto obawia się plików typu .xlsm, warto przypomnieć, że:

- Każdy skoroszyt starszego formatu (.xls) utworzony w ciągu minionych lat mógł mieć makra, ale w rzeczywistości większość ich nie ma.
- Jeśli ktoś chce uniknąć plików z makrami, powinien stosować ustawienia zabezpieczeń, by zapobiec uruchamianiu makr. Osoba taka nadal mogła otwierać plik .xlsm, by uzyskać dostęp do danych zawartych w arkuszu.

Mam nadzieję, że dzięki tym argumentom pokonamy wszystkie obawy dotyczące plików .xlsm i staną się one typem domyślnym.

* „Zmusiłeś mnie do mnóstwa niepotrzebnej pracy”.

Bezpieczeństwo makr

Po tym, jak wykorzystano makra VBA w programie Word jako metodę przesyłania wirusa Melissa, firma Microsoft zmieniła domyślne ustawienia zabezpieczeń tak, by blokować uruchamianie makr. Z tego powodu, zanim rozpoczniemy omawianie sposobów rejestrowania makr, warto przyjrzeć się, jak dostosować ustawienia domyślne.

W Excelu można globalnie zmodyfikować ustawienia zabezpieczeń lub kontrolować ustawienia makr dla wskazanych skoroszytów poprzez przechowywanie ich w zaufanej lokalizacji. Makra zostaną automatycznie włączone dla wszystkich skoroszytów zapisanych w lokalizacji oznaczonej jako zaufana.

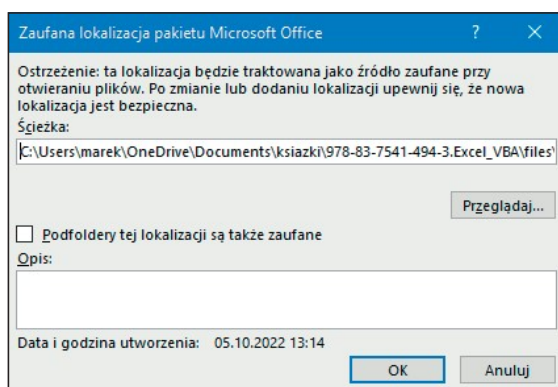
Ustawienia bezpieczeństwa makr znajdziemy, klikając ikonę **Bezpieczeństwo makr** na karcie Deweloper, co spowoduje wyświetlenie kategorii **Ustawienia makr** w oknie **Centrum zaufania**. Okienko nawigacji z lewej strony pozwala uzyskać dostęp do listy **Zaufane lokalizacje**.

Dodawanie zaufanej lokalizacji

Skoroszyty zawierające makra możemy przechowywać w folderze oznaczonym jako lokalizacja zaufana. Wszystkie skoroszyty zapisane w zaufanym folderze będą miały włączoną obsługę makr. Firma Microsoft zaleca, by zaufane lokalizacje były definiowane na lokalnych dyskach twardych. Zgodnie z ustawieniami domyślnymi nie możemy ufać lokalizacjom na dyskach sieciowych.

Aby zdefiniować zaufaną lokalizację, wykonaj poniższą procedurę:

1. Kliknij przycisk **Bezpieczeństwo makr** na karcie **Deweloper**.
2. W okienku nawigacji z lewej strony okna **Centrum zaufania** kliknij **Zaufane lokalizacje**.
3. Jeśli zaufane lokalizacje mają znajdować się na dyskach sieciowych, zaznacz opcję **Zezwalaj na zaufane lokalizacje w mojej sieci (niezalecane)**.
4. Kliknij przycisk **Dodaj nową lokalizację**. Wyświetlone zostaje okno dialogowe **Zaufana lokalizacja pakietu Microsoft Office** (rysunek 1.2).
5. Kliknij przycisk **Przeglądaj**. Program Excel wyświetli okno dialogowe **Przeglądaj**.
6. Przejdź do folderu nadrzędnego dla folderu, który ma stać się lokalizacją zaufaną. Kliknij zaufany folder. Chociaż nazwa folderu nie jest wyświetlana w polu **Nazwa folderu**, kliknij **OK**. Prawidłowa nazwa folderu będzie widoczna w oknie dialogowym **Przeglądaj**.
7. Aby podfoldery wybranego folderu również były lokalizacjami zaufanymi, zaznacz pole wyboru **Podfoldery tej lokalizacji są także zaufane**.
8. Kliknij **OK**, by dodać folder do listy **Zaufane lokalizacje**.

RYSUNEK 1.2 Zarządzanie zaufanymi folderami w oknie Centrum zaufania.

OSTRZEŻENIE Podczas wybierania zaufanych lokalizacji należy zachować ostrożność. Po kliknięciu załącznika wiadomości e-mail, będącego plikiem programu Excel, program Outlook zapisze ten plik w folderze tymczasowym na dysku C:. Z tego względu nie będziemy chcieli dodawać całego dysku C:\ i wszystkich jego podfolderów do listy Zaufane lokalizacje.

Zastosowanie ustawień makr w celu włączenia obsługi makr poza zaufanymi lokalizacjami

Do wszystkich makr zapisanych poza zaufanymi lokalizacjami program Excel stosuje ustawienia makr. Nazwy ustawień Niskie, Średnie, Wysokie i Bardzo wysokie, które znamy z programu Excela 2003, zostały zmienione

Aby uzyskać dostęp do ustawień makr, należy kliknąć polecenie **Bezpieczeństwo makr** na karcie Deweloper. Excel wyświetli kategorię **Ustawienia makr** okna dialogowego **Centrum zaufania**. Należy zaznaczyć drugą opcję: **Wyłącz wszystkie makra i wyświetl powiadomienie**. Poniżej przedstawiono opis każdej opcji:

- **Wyłącz makra języka VBA bez powiadomienia** Ustawienie to blokuje uruchamianie wszystkich makr i jest przeznaczone dla osób, które nigdy nie zamierzają korzystać z makr. Ponieważ ta książka uczy, jak używać makr, nie będziemy używać tej opcji. Ustawienie to, ogólnie rzecz biorąc, jest odpowiednikiem opcji **Bardzo wysokie** z programu Excel 2003. W przypadku tego ustawienia mogą działać jedynie makra zapisane w zaufanych lokalizacjach.
- **Wyłącz makra języka VBA z powiadomieniem** Istotne słowa w nazwie tej opcji to „z powiadomieniem”. Oznacza to, że użytkownikowi wyświetlone zostanie powiadomienie, kiedy otworzy plik zawierający makra, po czym może zdecydować, czy chce włączyć zawartość. Jeśli powiadomienie zostanie zignorowane, makra pozostaną wyłączone. Jest to ustawienie podobne do opcji **Średnie** w programie Excel 2003 i jest to ustawienie zalecane. W obszarze komunikatów wyświetlane jest

powiadomienie informujące o tym, że makra zostały wyłączone. Klikając tę opcję, użytkownik może włączyć zawartość (rysunek 1.3).

- **Wyłącz makra języka VBA oprócz makr podpisanych cyfrowo** Ustawienie to wymaga użycia narzędzia do tworzenia podpisów cyfrowych od jakiegoś dostawcy zaufania, takiego jak VeriSign. Jest to właściwy wybór dla osób zamierzających sprzedawać dodatki innym użytkownikom, ale jest trochę uciążliwym rozwiązaniem w przypadku pisania makr na własny użytek.
- **Włącz makra języka VBA (niezalecane, może zostać uruchomiony potencjalnie niebezpieczny kod)** Ustawienie to jest podobne do ustawienia **Niskie** w programie Excel 2003. Chociaż ustawienie sprawia najmniej kłopotów, jednak naraża komputer na ataki złośliwych wirusów, podobnych w działaniu do wirusa Melissa. Firma Microsoft nie zaleca używania tego ustawienia.

RYСУNEK 1.3. Przycisk Włącz zawartość widoczny w przypadku użycia opcji Wyłącz wszystkie makra i wyświetl powiadomienie.

Stosowanie opcji Wyłącz makra języka VBA z powiadomieniem

Zalecane jest stosowanie ustawienia **Wyłącz makra języka VBA z powiadomieniem**. Jeśli użyjemy tej opcji, po otwarciu skoroszytu zawierającego makra bezpośrednio nad paskiem formuły wyświetli się ostrzeżenie o zabezpieczeniach. Jeśli spodziewamy się, że ten skoroszyt zawiera makra, należy kliknąć przycisk **Włącz zawartość**. Jeśli nie chcemy włączać makr w otwieranym skoroszytcie, możemy zamknąć ostrzeżenie o zabezpieczeniach poprzez kliknięcie ikonki X z prawej strony paska tytułu.

Jeśli zapomnimy włączyć makra i spróbujemy je uruchomić, program Excel poinformuje nas, że nie można uruchomić makra, ponieważ wszystkie zostały wyłączone. W takiej sytuacji najlepiej jest zamknąć skoroszyt i otworzyć go jeszcze raz.

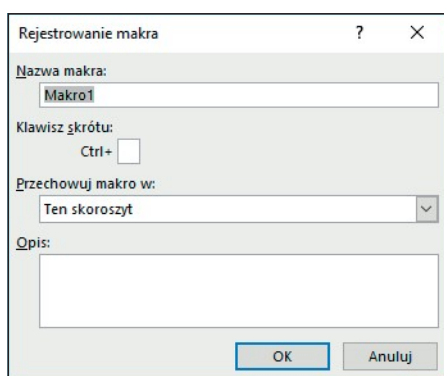
OSTRZEŻENIE Jeśli włączymy makra w skoroszytcie przechowywanym na lokalnym dysku twardym, a następnie go zapiszemy, Excel zapamięta, że w tym skoroszytcie włączaliśmy makra. Przy kolejnym otwieraniu tego skoroszytu obsługa makr będzie automatycznie włączona.

Rejestrowanie, zapisywanie i uruchamianie makr

Rejestrowanie makr jest przydatne dla osób, które nie mają odpowiedniego doświadczenia, by samodzielnie napisać ich kod. Po zdobyciu potrzebnej wiedzy i doświadczenia coraz rzadziej korzysta się z możliwości rejestrowania makr.

Aby rozpocząć rejestrację makra, na karcie Deweloper wybieramy polecenie **Zarejestruj makro**. Przed rozpoczęciem rejestrowania program Excel wyświetla okno dialogowe **Rejestrowanie makra** (rysunek 1.4).

RYСУNEK 1.4. W oknie dialogowym Rejestrowanie makra, do rejestrowanego makra przypisujemy nazwę i klawisz skrótu

Wypełnianie okna dialogowego Rejestrowanie makra

W polu **Nazwa makra** wpisujemy jego nazwę. Trzeba pamiętać, by nie używać spacji, przykładowo należy użyć nazwy **Makro1**, a nie **Makro 1**. Ponieważ makro może być bardzo duże, warto stosować nazwy opisowe, na przykład nazwa **FormatowanieRaportu** jest znacznie bardziej przydatna niż **Makro1**.

W drugim polu okna dialogowego Rejestrowanie makra definiujemy klawisz skrótu. Jeśli w tym polu wpisujemy małą literę j, a następnie naciśniemy klawisze Ctrl+J, makro to zostanie uruchomione. Warto pamiętać jednak, że większość skrótów z literami, począwszy od Ctrl+A, a skończywszy na Ctrl+Z (za wyjątkiem Ctrl+J) jest już w programie Excel wykorzystywanych do innych zadań. Jednym z rozwiązań jest przypisywanie do makra połączenia klawiszy Ctrl+Shift+A aż do Ctrl+Shift+Z. Aby przypisać do makra skrót Ctrl+Shift+A, w polu skrótu wpisujemy **Shift+A**.

OSTRZEŻENIE Przypisanie skrótów do makr zmienia dotychczasowe przypisania klawiszy. Przykładowo, jeśli przypiszemy do makra kombinację Ctrl+C, program Excel uruchomi makro zamiast wykonać standardowe kopiowanie.

W oknie dialogowym Rejestrowanie makra można zdecydować o tym, gdzie makro ma być zapisane po zarejestrowaniu. Dostępne opcje to: **Skoroszyt makr osobistych**, **Nowy skoroszyt** oraz **Ten skoroszyt**. Zaleca się, by zapisywać makra związane z danym skoroszytem przy użyciu opcji **Ten skoroszyt**.

Skoroszyt makr osobistych (Personal.xlsm) nie jest widocznym skoroszytem – skoroszyt jest tworzony, jeśli do zapisu wybierzemy opcję Skoroszyt makr osobistych. Skoroszyt ten jest używany do zapisywania makra w skoroszycie otwieranym automatycznie podczas uruchamiania programu Excel i dzięki temu od razu będzie można korzystać z makra. Po uruchomieniu programu Excel skoroszyt jest ukrywany. Aby wyświetlić ten skoroszyt, należy wybrać opcję **Odkryj** okno na karcie **Widok**.

Wskazówka Nie zaleca się używania skoroszytu makr osobistych dla wszystkich zapisywanych makr. Należy zapisywać w nim tylko te makra, które pomagają w wykonywaniu zadań ogólnego przeznaczenia, a nie zadań, które wykonywane są dla określonego arkusza lub skoroszytu.

W czwartym polu okna dialogowego Rejestrowanie makra wpisujemy opis. Opis ten zostanie dodany jako komentarz na początku makra.

Po wybraniu lokalizacji, w której ma być zapisane makro, należy kliknąć **OK**. Teraz trzeba zarejestrować makro. Na przykład w aktywnej komórce wpisujemy **Hello World** i naciskamy Ctrl+Enter, by zaakceptować wpis i pozostać w tej samej komórce. Po zakończeniu rejestrowania makra klikamy ikonę **Zatrzymaj rejestrowanie** na karcie Deweloper.

Wskazówka Ikona Zatrzymaj rejestrowanie jest również dostępna w lewym dolnym rogu okna programu Excel i wygląda jak niewielki niebieski kwadrat. Znajduje się z prawej strony słowa *Gotowy* na pasku stanu. Użycie tego przycisku może być czasami wygodniejsze niż powrót karty Deweloper. Po zarejestrowaniu pierwszego makra w tym obszarze zazwyczaj widoczna jest ikona Rejestruj makro.

Uruchamianie makra

Jeśli przypisaliśmy klawisz skrót do makra, możemy je uruchomić poprzez wciśnięcie tej kombinacji klawiszy. Makra można także przypisywać do przycisków na wstążce lub na pasku narzędzi Szybki dostęp, do kontrolek formularza, do obiektów graficznych lub też możemy je uruchamiać z paska narzędzi Visual Basic.

Tworzenie przycisku makra na wstążce

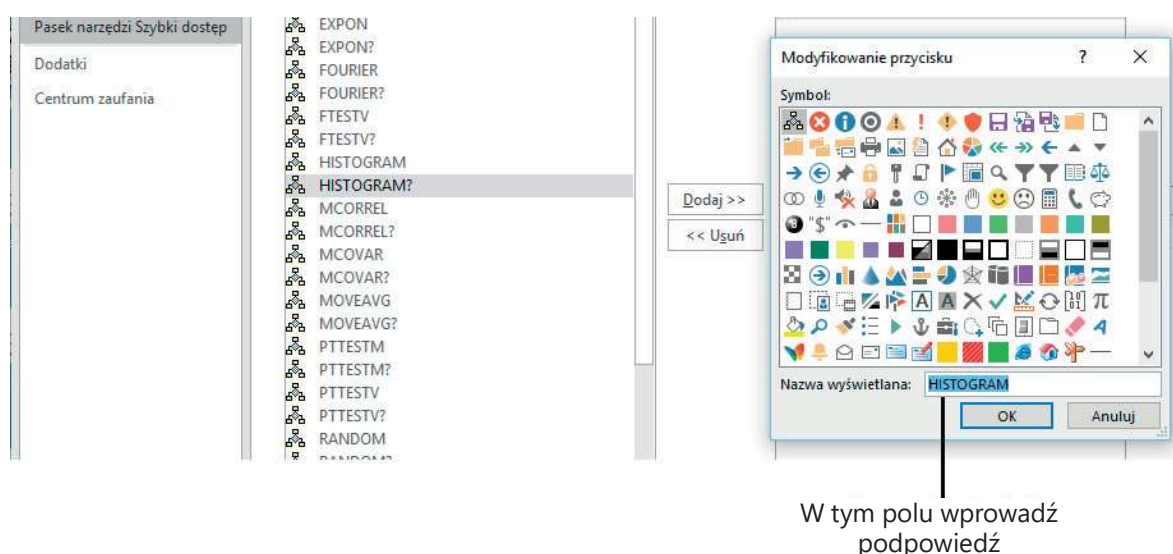
W celu uruchomienia makra możemy dodać ikonę do nowej grupy na wstążce. Jest to odpowiednie działanie w przypadku makr przechowywanych w skoroszytcie makr osobistych. Ikony dodane do wstążki pozostają dostępne, nawet jeśli skoroszyt z makrem nie jest otwarty. Jeśli klikniemy ikonę, kiedy skoroszyt nie jest otwarty, program Excel otworzy skoroszyt i uruchomi makro. Aby dodać przycisk makra na wstążce, wykonujemy następujące instrukcje:

1. Kliknij wstążkę prawym przyciskiem myszy, a następnie wybierz polecenie **Dostosuj Wstążkę**.
2. Na liście z prawej strony wybierz nazwę karty, do której ma być dodana ikona.
3. Kliknij przycisk **Nowa grupa** poniżej listy z prawej strony. Program Excel doda nową pozycję nazwaną **Nowa grupa (Niestandardowa)** na końcu listy grup wybranej karty.
4. Aby przenieść grupę na karcie wstążki w lewo, kilkakrotnie kliknij ikonę strzałki w górę (z prawej strony okna dialogowego).
5. Aby zmienić nazwę grupy, kliknij przycisk **Zmień nazwę**. Wpisz nową nazwę, na przykład **Makra raportów**. Kliknij **OK**. Excel wyświetli grupę na liście jako **Makra raportów (Niestandardowa)**. Zwróć uwagę, że słowo *Niestandardowa* nie pojawi się na wstążce.
6. Otwórz listę rozwijaną w lewym górnym narożniku i wybierz opcję **Makra** (czwarta kategoria na liście). Excel wyświetli listę dostępnych makr.
7. Wybierz makro z listy po lewej stronie. Kliknij przycisk **Dodaj** znajdujący się po środku okna dialogowego. Program Excel przeniesie makro na listę po prawej stronie do wybranej grupy. Dla wszystkich makr stosowana jest ogólna ikona VBA.
8. Kliknij makro na liście z prawej strony. Kliknij przycisk **Zmień nazwę** poniżej tej listy. Program Excel wyświetli listę 180 ikon do wyboru. Wybierz ikonę. Możesz również wpisać opisową etykietę dla tej ikony, na przykład **Formatuj raport**.
9. Grupę Makra raportów możesz przenieść w inne miejsce na karcie wstążki. W tym celu kliknij pozycję **Makra raportów (Niestandardowa)** i użyj strzałek w górę i w dół z prawej strony okna dialogowego.
10. Kliknij **OK**, by zamknąć okno **Opcje programu Excel**. Na wybranej karcie wstążki pojawi się nowy przycisk.

Tworzenie przycisku makra na pasku narzędzi Szybki dostęp

W celu uruchomienia makra można dodać ikonę do paska narzędzi Szybki dostęp. Jeśli makro zostało zapisane w skoroszytku makr osobistych, do makra można przypisać przycisk, który będzie się stale wyświetlał na pasku narzędzi Szybki dostęp. Jeśli makro jest zapisane w bieżącym skoroszytku, można określić, że ikona będzie wyświetlana tylko wtedy, gdy skoroszyt jest otwarty. Aby dodać przycisk makra do paska narzędzi Szybki dostęp, wykonujemy poniższe czynności:

1. Kliknij prawym przyciskiem myszy pasek narzędzi **Szybki dostęp**, a następnie wybierz polecenie **Dostosuj pasek narzędzi Szybki dostęp**.
2. Jeśli makro ma być dostępne tylko wtedy, gdy jest otwarty bieżący skoroszyt, rozwiń listę w prawym górnym narożniku i zmień opcję **Dla wszystkich dokumentów (Domyślnie)** na opcję **Dla NazwaPliku.xlsm**. Ikony powiązane z bieżącym skoroszytem wyświetlane są na końcu paska narzędzi **Szybki dostęp**.
3. Rozwiń listę w górnej lewej części okna i wybierz pozycję **Makra** (czwarta kategoria na liście). Program Excel wyświetli listę dostępnych makr.
4. W oknie z lewej strony wybierz makro z listy. Kliknij przycisk **Dodaj** znajdujący się na środku okna dialogowego. Program Excel przeniesie makro na listę po prawej stronie. Dla wszystkich makr w programie Excel stosowana jest ogólna ikona VBA.
5. Kliknij makro na liście z prawej strony. Kliknij przycisk **Modyfikuj** (poniżej okienka listy z prawej strony). Excel wyświetli listę 180 dostępnych ikon (rysunek 1.5). Wybierz ikonę z listy. W polu **Nazwa wyświetlania** zastąp nazwę makra nazwą skrótową, która widoczna będzie w etykiecie ekranowej ikony.

RYСУNEK 1.5 Dodawanie przycisku makra do paska narzędzi Szybki dostęp

6. Kliknij **OK**, by zamknąć okno dialogowe **Modyfikowanie przycisku**.
7. Kliknij **OK**, by zamknąć okno dialogowe **Opcje programu Excel**. Na pasku narzędzi Szybki dostęp pojawi się nowy przycisk.

Przypisywanie makra do kontrolki formularza, pola tekstowego lub kształtu

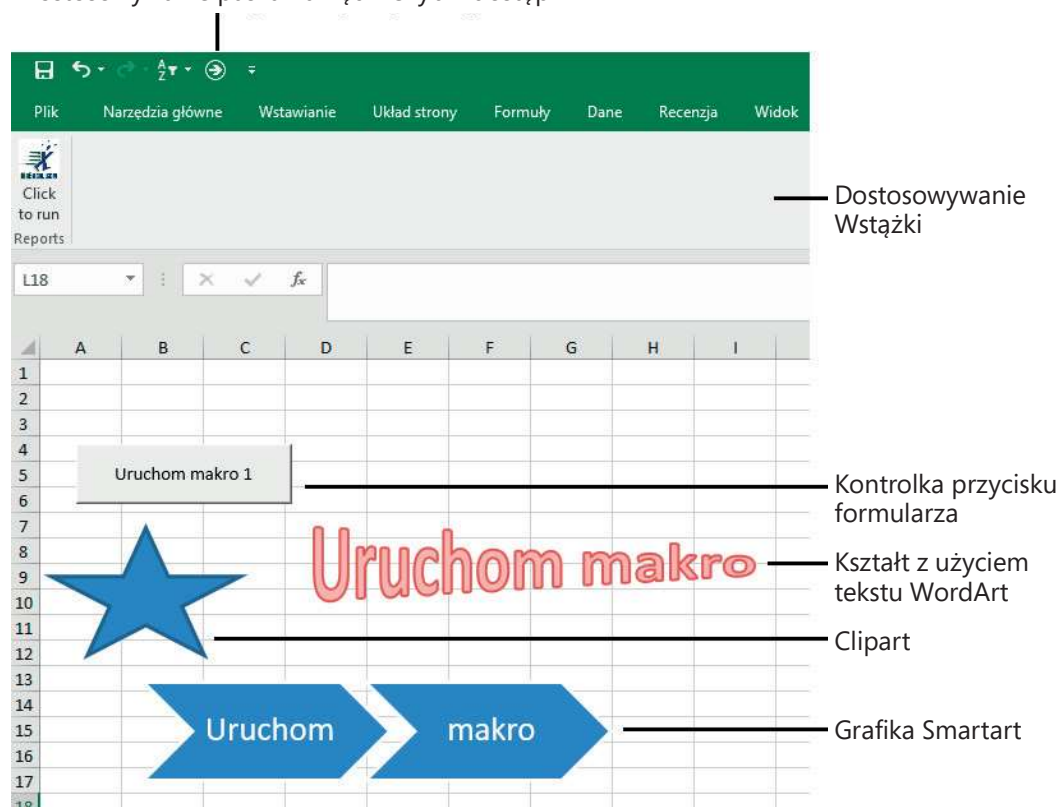
Jeśli chcemy utworzyć makro specyficzne dla danego skoroszytu, zapisujemy je w skoroszytcie i dołączamy do kontrolki formularza lub dowolnego obiektu arkusza.

Aby dołączyć makro do kontrolki formularza na arkuszu:

1. Na karcie Deweloper kliknij przycisk **Wstaw**, by wyświetlić listę rozwijaną tego przycisku. Na tej liście Excel udostępnia 12 kontroltek formularza i 12 kontroltek ActiveX. Na początku prezentowane są kontrolki formularza, a u dołu kontrolki ActiveX. Większość ikon na tej liście w części dotyczącej kontroltek ActiveX wygląda identycznie jak ikonki kontroltek formularza. Kliknij ikonę **Przycisk (formant formularza)** w lewym górnym narożniku listy rozwijanej **Wstaw**.
2. Przenieś kursor nad arkusz; kursor zmieni się na znak plus.
3. Narysuj przycisk na arkuszu. W tym celu kliknij i przytrzymaj lewy przycisk myszy, rysując jednocześnie kształt pola. Po zakończeniu rysowania zwolnij przycisk myszy.
4. Wybierz makro w oknie dialogowym **Przypisywanie makra** i kliknij **OK**. Spowoduje to utworzenie przycisku wraz z ogólnym opisem typu **Przycisk 1**.
5. Wpisz nową etykietę przycisku. Aby wyjść z trybu edycji tekstu, należy kliknąć poza przyciskiem lub ponownie nacisnąć klawisz Ctrl i kliknąć przycisk. Jeśli przypadkowo klikniemy poza przyciskiem, w celu ponownego zaznaczenia przycisku klikamy przycisk przy naciśniętym klawiszu Ctrl. Następnie należy przeciągnąć kursor nad tekstem, aby go zaznaczyć.
6. Kliknij prawym przyciskiem myszy ramkę wokół przycisku i wybierz polecenie **Formatuj formant**. Wyświetlone zostaje okno dialogowe **Formatowanie formantu**, składające się z siedmiu zakładek. Jeśli okno dialogowe zawiera tylko zakładkę **Czcionka**, oznacza to, że nadal aktywny jest tryb edycji tekstu. W takim przypadku zamknij okno dialogowe, naciśnij Ctrl i kliknij przycisk, a następnie powtórz ten krok.
7. Użyj opcji w oknie dialogowym **Formatowanie formantu**, by zmienić rozmiar czcionki, kolor czcionki, marginesy oraz inne ustawienia kontrolki. Po zakończeniu formatowania kliknij **OK**, by zamknąć okno dialogowe. Kliknij dowolną komórkę, by usunąć zaznaczenie przycisku.
8. Kliknij nowy przycisk, aby uruchomić makro.

Makra można przypisywać do dowolnych obiektów arkusza, takich jak grafiki clipart, kształty, obiekty SmartArt czy pola tekstowe. Na rysunku 1.6 górny przycisk ma kształt standardowego przycisku kontrolki formularza. Pozostałe obrazy to obiekt clipart, tekst WordArt i grafika SmartArt. W celu przypisania makra do dowolnego obiektu klikamy obiekt prawym przyciskiem myszy i wybieramy polecenie **Przypisz makro**.

Dostosowywanie paska narzędzi Szybki dostęp

RYСУNEK 1.6. Przypisywanie makra do kontrolki formularza lub obiektu zapisanego w tym samym skoroszycie co makro. Makro można przypisać do dowolnego spośród tych obiektów

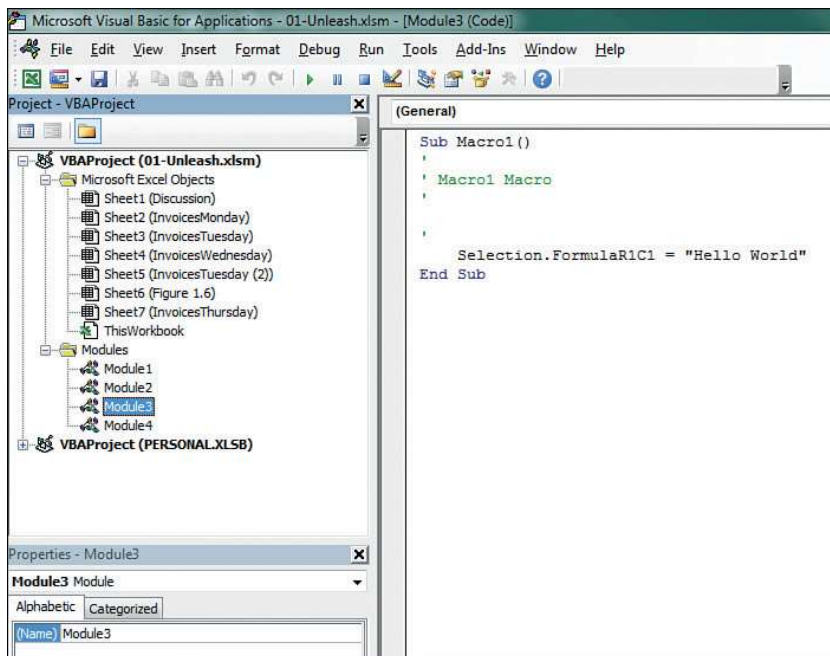
Działanie edytora Visual Basic

Narzędzie VB Editor umożliwia edycję zarejestrowanego makra. Aby uruchomić edytor, naciskamy klawisze Alt+F11 lub używamy ikony Visual Basic na karcie Deweloper*.

Na rysunku 1.7 pokazano przykład typowego ekranu edytora VB, na którym widoczne są trzy okna: Project Explorer, Properties i Programming (okno eksploratora projektu, właściwości i kodu). Nie należy się przejmować tym, że na komputerze

* Narzędzie VB Editor dostępne jest tylko w angielskiej wersji interfejsu użytkownika.

mamy trochę inny ekran, niż okno prezentowane na rysunku, ponieważ podczas omawiania edytora dowiemy się, jak wyświetlać potrzebne okna.

RYSUNEK 1.7 Okno VB Editor

Ustawienia narzędzia VB Editor

Szereg opcji edytora VB umożliwia dostosowanie narzędzia, by łatwiej było nam pisać makra.

Klika przydatnych ustawień udostępnionych jest na karcie **Tools > Options > Editor**. Wszystkie opcje, poza jedną, mają odpowiednie domyślne ustawienie. Jedno ustawienie wymaga podjęcia decyzji ze strony użytkownika. Chodzi o opcję **Require Variable Declaration** (wymagaj deklarowania zmiennych). Zgodnie z ustawieniami domyślnymi Excel nie wymaga deklarowania zmiennych. Osobiście preferuję to ustawienie, ponieważ pozwala ono oszczędzić czas podczas tworzenia programów. Współautorka tej książki jest jednak odmiennego zdania. Zmiana ta powoduje zatrzymanie kompilatora, jeśli napotka zmienną, której nie rozpoznaje, co zmniejsza liczbę pomyłek w nazwach zmiennych. Włączenie lub wyłączenie tej opcji zależy od osobistych preferencji użytkownika.

Eksplorator projektu

W oknie eksploratora projektu wymienione są wszystkie otwarte skoroszyty i załadowane dodatki. Jeśli klikniemy ikonę + obok pozycji VBAPROJECT, zobaczymy folder Microsoft Excel Objects. Mogą tam być również foldery formularzy, modułów klas i modułów standardowych. Każdy folder zawiera jeden lub kilka komponentów.

Kliknięcie komponentu prawym przyciskiem myszy i wybranie polecenia **View Code** lub dwukrotne kliknięcie komponentu powoduje wyświetlenie kodu w oknie Programming. Wyjątek stanowią formularze użytkowników – w tym przypadku dwukrotne kliknięcie powoduje wyświetlenie formularza w widoku projektu (Design).

Aby wyświetlić okno Project Explorer, należy z menu wybrać polecenie **View > Project Explorer**, nacisnąć klawisze Ctrl+R lub znaleźć i kliknąć dziwną ikonę eksploratora projektu na pasku narzędzi, poniżej menu Tools, wcisnąć pomiędzy ikony Design Mode i Properties Window.

Aby wstawić moduł, klikamy projekt prawym przyciskiem myszy, wybieramy polecenie **Insert**, a następnie wskazujemy typ modułu. Poniżej wymieniono dostępne moduły:

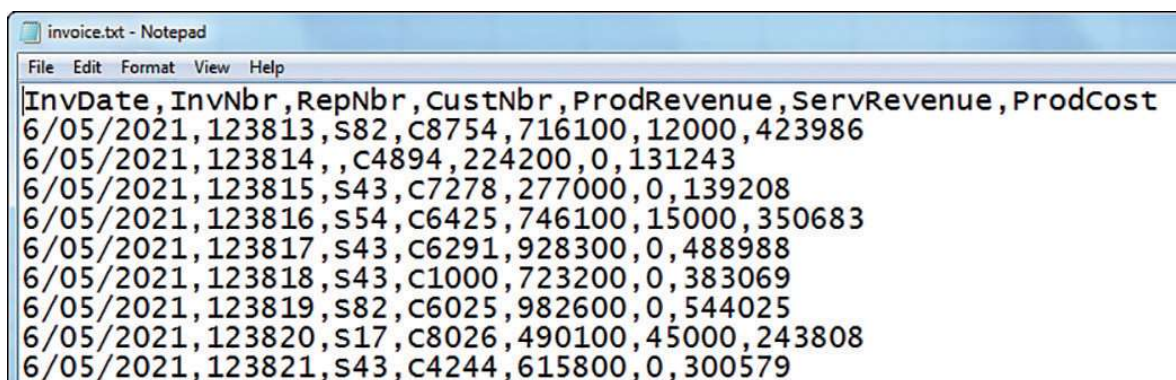
- **Obiekty Microsoft Excel** Domyślnie projekt zawiera moduły arkuszy dla każdego arkusza w skoroszycie oraz jeden moduł ThisWorkbook (Ten skoroszyt). Kod specyficzny dla arkusza, taki jak kontrolki czy zdarzenia związane z arkuszem, umieszczany jest w odpowiadającym mu arkuszu. Kod obsługi zdarzeń skoroszytu umieszczony jest w module ThisWorkbook. Więcej informacji na temat zdarzeń można znaleźć w rozdziale 7 „Programowanie zdarzeń”.
- **Formularze** Program Excel pozwala zaprojektować własne formularze do komunikowania się z użytkownikami. Więcej informacji na temat formularzy można znaleźć w rozdziale 10 „Formularze użytkownika – wprowadzenie”.
- **Moduły** Podczas rejestrowania makra program Excel automatycznie tworzy moduł, w którym umieszcza kod. Większość stworzonego przez nas kodu umieszczana jest w modułach tego typu.
- **Moduły klas** Moduły klas to w programie Excel metoda tworzenia własnych obiektów. Moduły klas pozwalają również na współdzielenie fragmentów kodu pomiędzy programistami bez konieczności poznania sposobu działania kodu. Więcej informacji na temat modułów klas znaleźć można w rozdziale 9 „Tworzenie klas i kolekcji”.

Okno Properties

Okno Properties umożliwia edycję właściwości różnych komponentów, takich jak arkusze, skoroszyty, moduły i kontrolki formularzy. Lista właściwości może być różna, w zależności od wybranego komponentu. Aby wyświetlić to okno, z menu wybieramy polecenie **View > Properties Window**, wciskamy klawisz F4 lub klikamy ikonę okna Properties na pasku narzędzi.

Mankamenty rejestratora makr

Załóżmy, że pracujemy w dziale księgowości. Każdego dnia otrzymujemy plik tekstowy z systemu firmy z listą wszystkich faktur wystawionych poprzedniego dnia. W tym pliku tekstowym poszczególne pola są rozdzielone przecinkami. Kolumny w pliku to InvDate (Data faktury), InvNbr (Numer faktury), RepNbr (Numer sprzedawcy), CustNbr (Numer klienta), ProdRevenue (Dochód produktu), ServRevenue (Dochód usługi) oraz ProdCost (Koszt produktu) (patrz rysunek 1.8).

RYСУNEK 1.8 Plik Invoice.txt

Każdego ranka ręcznie importujemy ten plik do programu Excel. Dodajemy wiersz podsumowania, pogrubiamy nagłówki, a następnie drukujemy raport i przekazujemy go kilku menedżerom.

Wydaje się, że jest to prosty proces, idealnie nadający się do wykorzystania rejestratora makr. Jednak z powodu pewnych problemów z rejestratorem makr pierwsze próby wykonania tego procesu nie muszą zakończyć się sukcesem. W zamieszczonej poniżej analizie przypadku wyjaśniamy, jak pokonać te problemy.

Studium przypadku: Przygotowanie do rejestracji makra

Zadanie opisane w poprzednim fragmencie idealnie nadaje się do utworzenia makra. Przed zarejestrowaniem makra należy jednak przeanalizować wykonywane czynności. W naszym przypadku są to następujące operacje:

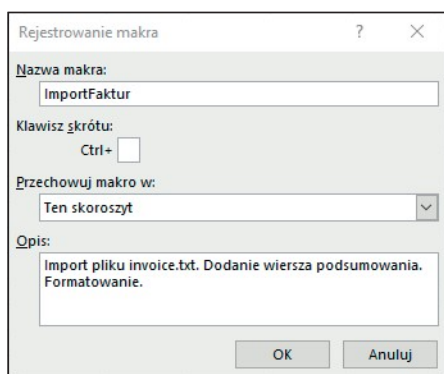
1. Kliknięcie menu **Plik** i wybranie polecenia **Otwórz**.
2. Przejście do folderu, w którym jest zapisany plik invoice.txt.
3. Z listy rozwijanej **Pliki typu** wybranie opcji **Wszystkie pliki**.
4. Wybranie pliku invoice.txt.
5. Kliknięcie przycisku **Otwórz**.

6. W oknie **Kreator importu tekstu – krok 1 z 3**, w sekcji **Typ danych źródłowych** zaznaczenie opcji **Rozdzielany**.
7. Kliknięcie przycisku **Dalej**.
8. W oknie **Kreator importu tekstu – krok 2 z 3**, w ramce **Ograniczniki** usunięcie zaznaczenia pola wyboru **Tabulator** i zaznaczenie pola wyboru **Przecinek**.
9. Kliknięcie **Dalej**.
10. W oknie **Kreator importu tekstu – krok 3 z 3**, w ramce **Format danych w kolumnie** wybranie opcji **Data: MDR**.
11. Kliknięcie przycisku **Zakończ**, aby zaimportować plik.
12. Naciśnięcie klawiszy Ctrl i strzałka w dół, by przejść do ostatniego wiersza danych.
13. Ponownie wciśnięcie strzałki w dół, by przejść do wiersza podsumowania.
14. Wpisanie słowa **Razem**.
15. Cztery razy naciśnięcie klawisza strzałka w prawo, by przejść do kolumny E wiersza podsumowania.
16. Kliknięcie przycisku **Autosumowanie**, a następnie naciśnięcie klawiszy Ctrl+Enter, by dodać podsumowanie do kolumny ProdRevenue i jednocześnie pozostać w tej komórce.
17. Przeciągnięcie uchwytu automatycznego wypełniania z kolumny E do kolumny G w celu skopiowania formuły podsumowującej do kolumn F i G.
18. Zaznaczenie pierwszego wiersza i kliknięcie ikony **Pogrubienie** na karcie **Narzędzia główne**, by wyróżnić czcionkę nagłówków.
19. Zaznaczenie wiersza podsumowania i kliknięcie ikony **Pogrubienie**, by wyróżnić zawartość tego wiersza.
20. Wciśnięcie Ctrl+A, by zaznaczyć bieżący obszar.
21. Na karcie **Narzędzia główne** wybieranie narzędzia **Formatuj** i opcji **Autodopasowanie szerokości kolumn**.

Po zebraniu czynności, które należy wykonać, możemy przystąpić do rejestracji pierwszego makra. Otwieramy pusty skoroszyt i zapisujemy go na przykład pod nazwą MacroToImportInvoices.xlsm. Na karcie Deweloper klikamy teraz przycisk **Zarejestruj makro**.

Domyślna nazwa makra w oknie **Rejestrowanie makra** to **Makro1**. Zmieniamy tę nazwę na bardziej opisową, przykładowo **ImportFaktur**. Upewniamy się, że do zapisu makra wybrana jest opcja **Ten skoroszyt**. Ponieważ później przyda się łatwy sposób uruchamiania tego makra, w polu **Klawisz skrótu** wpisujemy literę i.

W polu **Opis** dodajemy krótki opis działania makra (rysunek 1.9). Po wykonaniu tych czynności klikamy **OK**.

RYСУNEK 1.9 Przed zarejestrowaniem makra należy wypełnić pola w oknie dialogowym Rejestrowanie makra.

Rejestrowanie makra

Teraz rejestrator makr rejestruje każdy nasz ruch. Z tego względu należy starać się wykonywać wszystkie czynności po kolei, bez żadnych dodatkowych działań. Jeśli przypadkowo przejdziemy do kolumny F, a następnie z powrotem do kolumny E w celu wprowadzenia pierwszej sumy, zarejestrowane makro będzie codziennie „ślepo” powielało tę samą pomyłkę. Zarejestrowane makra działają szybko, ale nie warto przyglądać się, jak każdorazowo odtwarzane są wszystkich nasze pomyłki.

Należy zatem uważnie wykonać wszystkie działania niezbędne do utworzenia raportu. Po wykonaniu ostatniej czynności klikamy przycisk **Zatrzymaj rejestrowanie** na karcie Deweloper.